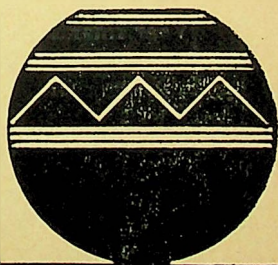

A. Claes
Overhout

Alexandria

PERIODIEKE UITGAAF
VERSCIJNEND ALLE 3 MAANDEN
NIEUWE REEKS. VII, 1935, NR I. ==

koninklijke
geschied-en-oudheidz-
kundige kring van de
antwerpsche kempen

Voor alles wat het bestuur van den Kring, het Museum en
het opstel van het Tijdschrift aangaat wende men zich tot :

Kanunnik J. E. JANSEN, o. Praem.

Pastoor, Lovenjoul (Corbeek-Loo)

Voor de Giften en het Bezoek van het Museum tot :

J. STEFENS, Griffier

Secretaris van Taxandria

Statiestraat 70, Turnhout.

Postchecknummer 412831.

Voor finantieele zaken tot :

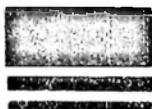
J. DIERCXSENS

Grondeigenaar

Leopoidstraat, Turnhout.

**BEZOEKT HET MUSEUM,
Mermansstraat 21.**

TAXANDRIA

PERIODIEKE UITGAAF

— VERSCHIJNEND ALLES 3 MAANDEN —

NIEUWE REEKS. VII, 1935, N° 1.

**Gedenkschriften
van den Koninklij-
ken Geschied- en
Oudheidkundigen
Kring van de
Antwerpsche
K E M P E N**

Drukk. G. Crols-Verwilt. Turnhout.

Jan Baptist Valentyns

Pastoor te Oud-Turnhout en Arendonk.

J. B. Valentyns werd gedoopt te Turnhout den 19 September 1774. (1) Zijn ouders waren J. B. Valentyns van Grobbendonk en Maria Anna Van de Putte van Herenthout en behoorden tot een dier diepgodsdienstige Kempische families, waarin het priesterschap van een of meerdere leden geldt als een familieoverlevering en een familieeer.

In nagelaten brieven noemt de E. H. J. Fr. Tubbax, pastoor van Geel in 1774 en deken van het distrikt Geel, zich zelf oom van den pastoor van Arendonk. Een eigenhandige inschrijving, 1822, van pastoor Valentyns, noemt hij den neomist Barthels zijn neef. Aldus van geslacht tot geslacht schenkt die eerzame familie priesters voor het altaar. — Zijn studiën in de godgeleerdheid doet J. B. Valentyns in 1793, in het Seminarie van Antwerpen. In dit gesticht was hoogergenoemde J. F. Tubbax, in 1772, leeraar in de H. Schriftuur. Het Seminarie van Antwerpen in 1794 door het Fransch bewind geschorst zijnde, vervordert hij niettemin zijn studiën en wordt te Emmerik aan den Rijn, den 28 October 1797, priester gewijd. Drie jaar later, in 1800, kennen wij hem als kanunnik der Collegiale kerk van St. Pieter in zijn geboortestad.

(1) Uittreksel uit het : *Registrum Baptizatorum insignis Ecclesiae Parochialis ac Collegiatae S. Petri, Turnholti* — Tom. 7. Blad. 4164 : 19 September 1774 : Baptisatus est Joannes Baptista filius legitimus Joannis Baptistae Valenteyns ex Grobbendonck et Mariae Annae Van de Putte ex Herenthout. Suscepit : Joannes Bapt. Van Ballaer medicine Licentiatius, cujus loco Rdus Dominus Albertus Van Heurck Can., et Maria Elisabetha Valenteyns.

Volgens het doopregister (ibidem d. 8. bl. 6448) had Jan Baptist nog een broeder genoemd als volgt :

26 Maart 1780 : Gedoopt Henricus geboren ten 1 ure dezen nacht. Wettigen sone van Joannes Baptista Valentyns van Grobbendonck en Maria Anna Van den Putte van Herenthout, Beide hier woonende : de Peters Gummarus Mundelaers tot Herenthals woonende en Maria Theresia Valentyns alhier, quod testor A.

Pastoor te Oud Turnhout

Twee jaar later, in 1802, wordt hij door de diocesane overheid aangeduid om de hulpparochiekerk St Bavo te Oud Turnhout te bedienen. Het is dan het begin van een nieuw tijdperk na de geweldigde vervolging van den godsdienst door de Fransche revolutiemannen. De pastoor van Meerhout, E. H. Van Haecht, teekent zulks aan. In 1802, rond den paaschtijd en in het begin van Mei, is alle openre dienst hersteld, ook buiten de kerk, ten minste op den buiten. Bovendien heeft Napoleon het jaar te voren, 1801, een konkordaat afgesloten met paus Pius VII waarvan het eerste artikel luidt : Vrijheid van den godsdienst.

Door gebrek aan priesters, zij zijn in 't gevang, ontvoerd, gevluht, gestorven, is het godsdienstleven sterk verzwakt. Zij die in 't geheim onder hun volk verbleven, zagen hunne bediening zeer bemoeilijkt, door de uiterste voorzichtigheid welke zij, bij dag en bij nacht, moesten gebruiken. Het geloof is bewaard gebleven maar de beoefening der goddelijke en kerkelijke wetten liet onbetwifelbaar zeker bij meer dan een te wenschen over.

Te midden zulker toestanden komt J. B. Valentyns in hoedanigheid van pastoor in St Bavo te Oud-Turnhout.

Aangaande zijn werking tijdens de eerste jaren van zijn verblijf aldaar, kunnen wij niets mededeelen, maar om het doorzicht en de wilskracht, welke wij in meerdere zijner daden vaststellen, mogen wij overtuigd meenen dat hij met iever en krachtdadigheid gewrocht heeft om te herstellen en te bevestigen wat gebroken lag en voor de toekomst een diep-godsdienstige levensbeschouwing bij zijn volk in te planten. Van die krachtdadigheid vinden wij sprekende bewijzen in de handboeken van St Bavo te Oud-Turnhout in-geschreven.

Onrustige Tijd.

In de tusschentijdige jaren 1801-1810, is keizer Napoleon tot het toppunt zijner macht gestegen en uit een hoogmoed, die allen voor zich wil zien buigen, rijzen herhaardelijk moeilijkheden en verwikkelingen tusschen keizer en paus. In zijn overmoed komt de keizer er toe zich te vergrijpen

aan de kerkelijke wetten en aan den persoon van Kristus' stedehouder. In 1809 wordt de paus door 's keizers trawanten gevangen genomen en naar Savona en Fontainebleau overgevoerd. Echter is de persoon des pausen gedwongen, zijn geestelijke macht blijft ongerept. Nog geen maand later, den 10 Juni 1809, worden de keizer en zijn aanhang in den kerkelijken ban geslagen.

Een geweldige weerklank hebben deze feiten in de katholieke wereld en even geweldig en diep verontrusten zij het geweten van geloovigen en priesters niet het minst in de Kempen. Er is in het Konkordaat overeengekomen tusschen paus en keizer, dat de pastoors der parochiën, 's Zondags na de hoogmis, in het openbaar bidden zouden voor de wereldlijke machtvoerders. — 't Is hetgeen heden iederen Zondag nog gebeurd in 't gebed voor den koning. — De heerscher is echter onder kerkelijken banvloek. Daarenboven tast die keizer in zijn overmoed de leering aan in een nieuwen catechismus, dien hij oplegt en waarvan sommige stellingen en voorschriften niet stroken met de katholieke leering der H. Kerk. Al deze dingen verontrusten de pastoors, herders der zielen. Overal elders, doch niet het minst in de Kempen, staan meerdere pastoors weigerig om nog langer in 't openbaar voor den keizer te bidden en den keizerlijken catechismus aan te leeren. Onder die priesters is de pastoor van Oud-Turnhout. In de handboeken van St Bavo heb ik gelezen : « Omdat de keizer in den ban is weigert de pastoor openbaarlijk ten overstaan van zijn volk, nog het gebed voor den keizer te bidden ». (1)

Deze daad is meer dan een preek. Zij opent voor zijn volk een diep vergezicht in hun plicht van getrouwheid aan het H. Geloof : « Wij moeten eerder God dan de menschen dienen ».

Waarom de pastoor om die weigering zich blootstelt is hem zeker niet onbekend of eerder hij ziet reeds de beproeving in 't verschiet. Zou het niet geweten zijn dat Bedmar hoofdpoliticommissaris opzettelijk door den keizer voor

(1) In deze aantekening is er geen spraak van Napoleons catechismus.

onderzoek en tuchting uit Parijs naar Antwerpen is gezonden ? 's Keizers dienaar handelt met spoed, want reeds den 1^{en} en den 2^{en} Juli zijn om dergelijke gebedsweigering tien priesters gevangen en opgesloten. Eenzelfde lot bedreigt den pastoor van Oud-Turnhout maar plichtbewust zal hij niet vluchten en zie ! na korte dagen komt ook zijn beurt. Den 10 Juli komen gendarmen, niet bij dage maar 's nachts hier aan. Vreezen zij misschien weerstand of oproer van het volk ? Onder dekking der duisternis, tusschen midernacht en een uur, bezetten zij de pastorie en nemen den pastoor, uit zijn slaap opgeroepen, gewelddadig gevangen en zonder dralen voeren zij hem mede.

Gevangen te Bouillon.

Onder de niet vriendelijke bewaking van de keizerlijke wapenknechten, wordt de pastoor Valentyns van gevang tot gevang overgebracht naar Bouillon in Luxemburg, waar hij als staatsgevangene wordt opgesloten. Een inschrijving in de kerkelijke handboeken van Oud-Turnhout bevestigt al deze bijzonderheden over vangenneming en wegvoering. Zij bevestigt ook nog evenals 's pastoors doodsbeeldekens, zijn latere gevangenis te PierreChatel nabij Savoye.

In Bouillon ondergebracht treft hij daar als lotgenooten E. H. Van Haecht pastoor van Meerhout, E. H. Verstraeten van Lier en pater Clerens van Antwerpen. Daar zullen hem nog vervoegen, pastoor Lamal van Herselt en Gerlacus Dassen oud-onderpastoor van Vissenaken 1797(1). Meerdere priesters werden nog overvallen en weggevoerd naar elders b. v. in Picardie, waar zij eenzelfde gevangenisleven leidden.

Het lot der gevangenen te Bouillon is nog al dragelijk. De bevelhebber van het kasteel Nollevaux, zoo schrijft een der opgeslotenen, is een man van verdienste met zoetaardig en deernisvol hart. De H. Mis, misschien wel niet regelmatig, is toegelaten ; briefwisseling in 't eerst in 't Fransch en later zelfs in 't Vlaamsch, is niet verboden en bezoeken zijn

(1) Deze E. H. Dassen assistent in Poppel in 1814, wordt aldaar pastoor in 1816 en sterft te Tilburg in 1830.

niet uitgesloten. Desondanks zijn zij en gevoelen zij zich gevangenen. Een onder hen, E. H. Lamal schrijft in 1811 : Mijn bezigheden : bidden, mediteeren, studeeren, lijden en tot de dood mij gedurig voorbereiden. Dit stille leven met weinig of geen lichaamsoefeningen, de onzekerheid van hun lot, het heimwee hebben voor meer dan eenen onder de gevangenen een nadeeligen weerslag op de gezondheid. Dezelfde heer Lamal schrijft verder in 1812 dat hij op dat tijdstip alhoewel fel vermagerd, hij heeft al twee keeren zijn kleederen moeten versmallen, hij toch gezonder is dan thuis. Integendeel de pastoor van Meerhout(1) is fel vermagerd en verslapt ziender oog. Later zal hij nog te lijden hebben van het steen. Met den E. H. Verstraeten, een man van 70 jaar, is het erger gesteld, hij ligt al drie maanden in het hospice. Van pastoor Valentyns wordt niets geschreven. Deze is dan 37 jaar oud. In den vollen fleur zijns levens en een wilskrachtig man biedt hij sterker weerstand aan de neerslachtigheid in 't gevangenisleven.

Reeds is het 't derde jaar van hun ballingschap. Napoleon is terug van zijn tocht vol ellende naar Rusland. Zijn gesternte heeft door die mislukking veel van zijn glans verloren. De verbondenen putten nieuwen moed en in 1813 staan hun legers in België strijdvaardig. Bouillon blijkt niet langer eene verzekerde gevangenis voor Napoleon zijn slachtoffers, maar toch blijft hij hardnekkig zijn bevel in 1811 gegeven handhaven namelijk : « Allen vasthouden tot dat de kerkelijke zaken geregeld zijn ». Deze priesters zijn dus gijzelaars voor den paus, in de klauw van Napoleon.

Pierre-Chatel-Bourges.

Den 27 December 1813 wordt het kasteel van Bouillon ontruimd en de gevangen priesters weggevoerd hooger op, nog tweemaal zoo ver als Bouillon van hier is, naar Pierre-

(1) De E. H. Van Haecht was reeds pastoor te Meerhout, voor de Fransche Overweldiging. Alle de beproevingen van dien naren tijd heeft hij medegemaakt en steeds gelukkig aan de priesterjagers ontkomen. Man uit een stuk valt hij daarom in de handen van Napoleon's speurhonden, en komt in zijn ouden dag nog te recht in de gevangenis.

Chatel tegen aan Savofe, diep in Frankrijk. De nieuwe gevangenis is een oud karthuizerklooster waaruit de monikken door de Fransche revolutiemannen zijn verdreven. 't Ligt op een hoogte tegen de Rhône, op een tweetal uren gaans van Belley. Het getal staatsgevangenen is daar grooter dan in Bouillon, want nog andere priesters uit andere oorden komen hen daar vervoegen. Het regiem is hier veel strenger en aller toestand wordt ook ellendiger. Hun klederen geraken op sleet en vervallen in lompen. Geld ontbreekt hun ; hulp of bezoek mogen zij enkel tegen toelating van de hoogere politie ontvangen. Maar och ! Wat baat zulke toelating ? Wie zal in zulke onrustige tijden van oorlog, van uit deze afgelegen Kempen, dwars door Frankrijk de reis wagen ? Napoleons gijzelaars missen aldus allen troost, ook het mislezen is geheel verboden. Niettemin wanhopen zij niet ; van tijd tot tijd brengt het «Journal de l'Empire» eenige opbeuring, wanneer het blad mededeelt dat eene overeenkomst tusschen paus en keizer in 't verschiet ligt. Overeenkomst zou voor hen vrijheid beteekenen.

Hun gevangen zitten echter duurt voort en de uitkomst blijft achterwegen. Al staan de legers der Verbondenen dreigend op Franschen bodem, de onderhandelingen met den paus vorderen niet. Napoleon heeft daar geen oor voor, zijn eigen verwarde zaken vragen al zijn zorgen. Zelfs eerder dan zijn gijzelaars te lossen worden zij weder overgevoerd, ditmaal naar Bourges, maar hier toch is 't niet meer een gevangenhuis, geheel de stad wordt hun als arrestplaats aangewezen.

Gelukkig voor niet lang meer. De wapenen van Napoleon hebben in Duitschland herhaaldelijk tegenslag zoo dat de heerscher gedwongen wordt tot afstand van zijn troon en zijn keizerrijk te verwisselen met het eiland Elba, 't welk hem tot verblijf wordt aangewezen.

Nu is de ellende der staatsgevangenen voorbij. Gezamenlijk overgebracht naar Antwerpen zijn zij er eindelijk vrij na vier jaren gevangenis en ballingschap : Juli 1810- Mei 1814.

Vrij — In Oud-Turnhout.

Regelrecht keert pastoor Valentyns naar zijn geliefde pa-

rochie weder en herneemt zijn dienst. Eens thuis is het geleden leed weldra vergeten en zijn iever en zijn wilskracht zijn onder het gevangenjuk niet geknakt geworden. Dit blijkt onmiddellijk uit zijn eigen handschriften. — In de jaren zijner gedwongen afwezigheid waren er in Turnhout, waartoe de parochie St Bavo behoort, belangrijke maatregelen getroffen. Leest hier het kort relaas. De meier van Turnhout, Sanen geheeten, had verordend dat op het kerkhof, midden in de stad, rond St Pieter gelegen, niet langer meer mocht begraven worden ; dat van af 19 November 1812 alle lijken op het kerkhof van Oud-Turnhout moesten ter aarde besteld worden. Een gevolg hiervan was dat de lijken van Turnhout, door den priester van St Bavo in de kerk werden ontvangen, en van daar uit, onder het gelui der klokken, door den priester tot bij het graf begeleid werden. Ligt er in deze plechtigheid eenig voordeel voor St Bavo en haar bedienaar? Dit is zeer aannemelijk en ook redelijk. Maar weldra daagt er verzet op. Dezelfde meier, Sanen, die vroeger de begrafenissen in Oud-Turnhout voorschrijft in overeenkomst met den pastoor-deken van St Pieter, den E. H. Ruys, verordent : In Oud-Turnhout bij gelegenheid van begrafenissen geldt voortaan het verbod de kerk te openen, de klokken te luiden en voor den priester van Oud-Turnhout, de lijken te begeleiden. De priester van St Bavo legt zich bij dit verbod neder en dien toestand vindt pastoor Valentyns bij zijn terugkomst uit zijn ballingschap. Niet hij met zijn karakter en met zijn kennis van zijn rechten binnen zijn gebied, kan noch zal zich neerleggen bij die inmenging der wereldlijke macht, in zaken die de kerk alleen aangaan. Hij heeft het aangeteekend (in vertaling) als volgt : 1 Mei 1814. Terug uit het gevang heb ik plechtig, openlijk het wereldlijk gebod miskennende, onder het gelui der klokken vrouw echtgenoot Dieltjens begraven (1). Welk was het gevolg van deze daad ?

(1) Pastoors Valentyn's doodsbeeldeken vermeldt : « Keert in zijn parochie weder in Mei 1814. Een eigenhandige aantekening vertoont echter dat hij reeds den 1 Mei kerkelijken dienst verricht in zijn parochiekerk. Op zijn nauwst genomen keert pastoor Valentyns weder den 1 Mei en herneemt onmiddellijk zijn pastoreel ambt,

Wij nemen hier wel eenig geharrewar aan, maar weldra wordt de oplossing gevonden. Vermits Turnhout zich geen eigen kerkhof heeft aangeschaft wordt den 11 November 1815 vastgesteld en bekend gemaakt, dat van af 21 November 1815 het kerkhof van Oud-Turnhout voorloopig dienen zal ook voor de overledenen van Turnhout.

Pastoor in Arendonk.

Gedurende ruim tweemaal tien jaren (waarvan 8 na zijn gedwongen ballingschap) heeft pastoor Valentyns in moeilijke omstandigheden zijn parochie bestuurd. Dat legt uit hoe hij met hart en ziel er aan gehecht is en hoe een verheffing tot een zelfstandige parochie (St Bavo immers is een hulpparochie van 't oude Kapittel van St Pieter te Turnhout) hem diep treffen kan.

Dit komt hem over in 1822. Zijn overheid kent zijn bekwaamheid en willende zijn iever beloonen, noemt hem pastoor van O. L. V. kerk van Arendonk. Hij wordt aldus de eerste pastoor in zwart habijt, de eerste wereldlijke priester die door den bisschop in deze parochie benoemd wordt. Zes eeuwen lang hebben Floreffe en van in de XVIIe eeuw Postel het begevensrecht van den pastoor bezeten en uitgeoefend. Aan het diepe leed, 't welk de scheiding met St Bavo hem veroorzaakt, geeft hij zelf in alle openhartigheid uiting in de volgende inschrijving in het trouwboek zijner nieuwe parochie Arendonk. Ik lees daar : « Ten jare 1822 den 21 Januari ben ik J. B. Valentyns, van Turnhout, kanunnik van 't kapittel van St Pieter te Turnhout, na meer dan tweemaal tien jaren de hulpkerk van St Bavo in Oud-Turnhout bediend te hebben, tegen heug en meug, pastoor aangesteld van O. L. V. kerk te Arendonk. — 1822 D. g. J. B. Valentyns ». Hoe ongaarne hij ook vertrokken is uit Oud Turnhout, het heimwee belet hem niet in Arendonk met allen iever aanstonds aan 't werk te gaan. Slechts enkele maanden staat hij te Arendonk en reeds blijkt het dat hij geen moeite spaarde om den eeredienst van Ste Marcoen, eertijds zoo bloeiend en gansch verzwakt in den vervolgingstijd, weder op te wekken. Hij zelf teekent het volgende aan :

Den 2^e Juni 1822 door mijn aandringen en opzoekingen

en door den iever van Theod. Wouters, Arendonkenaar, koopman te Antwerpen, kwamen hier toe de relikwieën (goedgekeurd door het bisschoppelijk gezag) van St Marcoen, abt en beschermer van hen die lijden aan kwaad zeer (schurft) (zie Bolland. Acta Santctorum 1 Mei). Den derden dag der zelfde maand Juni zijn de relikwieën, uit de pastorie, met groote plechtigheid processiegewijs, door den jongen priester Ben. Barthels, mijn neef, in onze kerk overgedragen en na plechtige mis openbaar ter vereering aangeboden. Dit getuigt J. B. Valentyns past.

De pastoor die zoo driest opkomt tegen inmenging van wereldlijken in kerkelijke zaken, (begravingen te Oud-Turnhout) staat in algeheele inschikkelijkheid tegenover zijne geestelijke oversten. Wat deze doen is goed gedaan, wat hem van hen toekomt is aangenomen. Deze gevoelens alsmede zijn rechtvaardigheidszin blijken uit zijn eigen geschriften. Den 12 Maart 1823 zendt Z. H. de Aartsbisschop hem tegelijk twee onderpastoors. Dan schrijft hij : *Mij zijn gezonden en hier kwamen samen toe de E. H. Ben. Bols van Meerhout en Joes Janssens van Hersselt (1).* Welaan, zij staan gelijken voor bedieningen, voor vergoedingen en voor huisvesting. Geen van beiden wordt voorgetrokken.

Hebben wij gezien hoe hij zijn volk er toe brengt vuriger de vereering van St Marcoen en meteen een kristelijken levenswandel te beoefenen, ook het kerkgebouw en dezes onderhoud wekken van stonde af zijne bezorgdheid. Den 9 November 1824 heeft de E. H. deken van Geel J. F. Tubbax, zijn oom, het kerkvisiet gedaan en schrijft de pastoor : denzelfden dag 9 November 1824 is onze kerk ingezegend door den eerbiedw. heer J. F. Tubbax, deken van ons distrikt Geel. Er waren tegenwoordig zes priesters en onze wethouders Fr. Joris, meier, Hendr. Gilles, Will. de Vocht, Will.

(1) Beiden blijven hem vele jaren getrouw. De E. H. Bols tot in 1830, wanneer hij om gezondheidsredenen ontslag neemt uit zijn bediening. Hij vestigt zich te Poederlee waar hij den 7 Januari 1856 gestorven is. De E. H. Janssens blijft tot na het afsterven van zijn pastoor. In 1839 wordt hij pastoor te Viersel en sterft den 15 Aug. 1865.

Bosch en het grootste deel onzer parochianen. Waarom die nieuwe inzegening ? Een kerk wordt opnieuw ingezegend of gewijd wanneer grondige veranderingen of een merkelijke vernieuwing in haar deelen er aan zijn toegebracht. Is dit het geval in 1824 ? Er is in 1823 wel aan de kerk gewerkt maar de werken zijn niet bepaald. Echter na 1735 stond het sacristij aan den evangeliekant van het hooge koor. Later en dit wellicht in 1823 is dit achter het koor opgebouwd, zoodat de deur achter den altaar verholten stond. Edoch dit alleen is geen werk waardoor opnieuw de inzegening der kerk vereischt wordt. Daarom blijf ik bij de meening, en nog meer omdat er geen afvaardiging aan deken Tubbax voor dit werk, door den Aartsbisschop, vermeld wordt, dat deze inzegening in 1824, enkel een plechtigheid is, door den pastoor op touw gezet om zich met zijne parochianen te verheugen en meteen om hun gehechtheid aan hun kerk te versterken, nu deze met een nieuw sakristij bedeeld en in haar geheel grondig opgekuischt als nieuw voorkomt.

Niet alleen parochianen en kerk genieten 's pastoors onvermoeide zorgen, ook het stille huiswerk van den pastoor is hem een begeerde tijdruimte. Voor de kerkmanualen, zoo belangrijk voor een parochie, draagt hij oplettend zorg. Geboorte-, Trouw- en Doodenboeken zijn door hem met nauwgezetheid gehouden. Een bijzonderheid die haar nut heeft is 't volgende : Alleen voor uitheemsche parochianen vult hij de plaats van herkomst in, maar voor elk en ieder staat de straat- of gehuchtnaam opgeschreven 't geen vooor familieopzoeking en plaatselijke feiten niet zelden veel licht bijbrengt.

Behalve een drukke briefwisseling met zijn oversten, houdt hij zich ook onledig met het samenstellen van een volledig breviergebed van den h. man Job, medetitelheilige der kerk. Een afschrift is bewaard in het kerkarchief.

Na een waardig priesterschap van omtrent 40 jaren, waarvan hij er ruim 20 overbrengt in St Bavo van Oud-Turnhout en 15 in O. L. V. te Arendonk, sterft pastoor Valentyns op zijn pastorij na een ziekte van enkele dagen, den 19 Maart

1838. Tot den 12 Maart houdt hij zijn boeken bij, dan schrijft hij nog eigenhandig den laatst overleden zijner parochie in. Hij sterft den 19 Maart 's morgens om 6 uur en 's namiddags reeds, overeenkomstig met het plaatselijk gebruik, wordt hij te 3 ure begraven. De plechtige uitvaart geschiedde den 27 Maart te 10 ure.

Zijn doodsbeeldeken, 't welk ik hier voor mij heb liggen, geeft een kijk op zijn levensloop en een tekst uit het boek van Job 7. «Ik heb zeer lastige dagen gehad en zeer moeilijke dagen geteld... ». Een ander spreuk uit psalm 74 toont hem gelijk wij in deze bladzijden hem geteekend vinden : « Ik heb aan den boozen gezeid : houd op van uwe uitzinnigheid en aan de kwaaddoenders : wacht u van de horens op te steken, houdt op van boosheden tegen God te spreken »

Het aandenken van dezen verdienstelijken parochiepastoor (pastoris hujus parochiae bene merenti) blijft bewaard door de jaargetijden welke hij stichtte en te Oud-Turnhout en te Arendonk en door een hardsteen zerk nu geplaatst tegen aan het koor der nieuwe kerk (1).

Het eeuwig Licht verlichte hem.

L. C.

(1) Die zerk vermeldt ook den naam van zijn broeder Henricus overleden te Turnhout en in Arendonk begraven.

Afleiding van Plaatsnamen.

In Taxandria (Turnhout) 2-3-1934 heeft de heer W. Claes ook voor de lezers van dit Tijdschrift de belangstelling opgeroepen voor de oude namen in onze Kempen en hun afleiding. Vooral de opwekking : « indien die namen, samen met die welke hier gevormd zijn, op een kaart werden aangebracht, zouden ze op een klare wijze het gebied aantoonen, dat eens door de Germanen werd bezocht », trof mijn aandacht.

Immers hetzelfde verlangen dat mij jaren geleden bezig hield... ik zou kunnen zeggen : ook naar aanleiding van een artikel in een Brabants tijdschrift : Jaarboek van de kring van Oudheidkunde van Mechelen 1929 ; waarin een artikel : « De tocht der Franschen langs onze gewesten », (op grond der Toponomie) van de hand van Dr. Jur. v. Steurs en dat reeds een aardigen grondslag geeft.

Wat zou een gelukkige samenwerking tusschen de oudheidkundige studiekringen in het Turnhoutse, Antwerpense, Bergen op Zoomse en Bredase gebied op dit gebied niet een succes kunnen hebben?

Eerst een algemeene kaart maken vanaf de Rijn, Maas naar het Zuiden, tot aan de Schelde... misschien later tot aan de Belgische kusten der Noordzee ; deze laten vermenigvuldigen en ieder in zijn streek de oude plaatsnaam-vormen daarop brengen en vervolgens deze op een kaart overbrengen.

Zou een dusdanige samenwerking mogelijk zijn en tot stand kunnen komen ?

Namen op el.

Jammer genoeg heeft de schrijver zich gegrond op Geographica Neerlandia I voor het funderen zijner meening voor de plaatsnamen op lo en loo en daaruit meegedeeld dat de namen op el een ingeslikte, een verkorte vorm zijn van loo.

Nu is dat voor onze streken naar mijn meening een verkeerd inzicht, gevolg van een verkeerd toegepast taalgevoel.

Dat de Geographica Neerlandia die geeft, komt voort uit de omstandigheid, dat aan de samenstelling dier plaatsnamenreeks geen Brabanders hebben deelgenomen.

Naar mijn opvatting zal de Brabanter niet gauw tot het inslikken van uitgangen komen... het behoort niet tot zijn spreek-eigen. Zeker zal hij dit niet doen met een volle, warme klankuitgang, zooals loo.

Hij zal die wat gaarne behouden en ze niet door inslikken of afbijten verbasteren.

Het is bekend dat in de vroegere jaren van belangstelling voor plaatsnamen-afleiding men in Bladel (bij Eindhoven) een Bladeloo zag, tot de kennis van de latijnse naam Pladel-la het inzicht gaf dat dus de Bladel-loo afleiding niet juist was.

Naar mijn opvatting moet de uitgang el als de oude verkleinings-uitgang beschouwd worden.

In den loop der tijden heb ik deze methode toegepast voor twee dorpen uit Westelijk Noord Brabant.

Bavel (bij Breda) en Sprundel (Z. O. van Roosendaal).

Bavel is naar mijn meening de kleine Baaf. Dat die naam samen zou hangen met St. Bavo, de patroonheilige van Gent, welks oude klooster rond Zundert bezittingen had — maar waarvan nog geen samenhang met het Bavel-territorium is aangetoond — heb ik niet kunnen bewijzen.

Sprundel, spreekt men nog wel ter plaatse uit als Sprondel. Mijn verklaring is Sprundel, is Sprondel, is Sprongel, is de kleine sprong, en wel een sprong van betekenende landwegen, van Z. O. naar N. O. van 't Zundertse naar 't Roosendaalse gebied.

De verwijzing naar deze mogelijkheden opent op dit gebied misschien nieuwe vooruitzichten van studie voor onze kringen.

B. o. Z. November 1934.

Jr. A. J. L. Juten.

Gezamenlijke Studies.

Zoowel de Belgische als de Nederlandsche Kempen, in het Westen, — het West Brabantse en Antwerpense gebied — zien een ijverige en opgewekte belangstelling in de beoefening van de streekgeschiedenis. Daarbij gevoelt de eene zich meer aangetrokken tot de archieven, de ander meer tot de folklore, een derde meer tot de weinigarchief-rijke vroegste historie en een vierde gevoelt zich geroepen vast te leggen wat uit overlevering vaak bekend is uit de laatste honderd jaar. In al die gevallen richt bijna ieder beoefenaar zich, kinderlijk bijna, binnen de grenzen van zijn eigen gezichtslijnen en gaan zijn waarnemingen niet verder dan een einder, die hij ziet door z'n eigen dorps- of stadstorentje te beklimmen.

Op dat smalle terreintje ploetert ieder — dat geef ik toe — met welbehagen en met ambitie, maar dat is ook al.

Er zijn natuurlijk enkele uitzonderingen ; sommigen menen het verschijnsel of het gebeuren dat zij bestuderen te zien in het algemene kader van het tijdperk, waarin het thuis hoort. De bibliotheken leveren hun de boeken en de tijdschriften, waarin publicaties over het onderwerp zijn verschenen. Na jaren van ernstige studie en — dat mag ik aannemen ; van diep-nadenken — komt er dan een boek, een geschrift of een artikel te voorschijn, dat probeert een algemeen overzicht, een breder inzicht te geven. Maar toch ook daarbij vindt men nog vaak tekortkomingen, doordat alle publicaties, met hun feitenmateriaal en de daarbij vaak uitgewerkte hypothesen, niet aan den wetenschappelijken vorser zijn bekend geworden. En vaak blijven vele wensen omtrent onderdelen der kwestie den vakkundigen lezer onbevredigd.

* * *

De omvang en de uitgebreidheid van onze « Oudheidkunde », de dorpstorenpolitiek die — juist daarom — door onze oudheidkundigen teveel wordt vertrouwd, heeft tot gevolg : het bestaan van een groot aantal tijdschriften. Voor

de beoefening van de oudheidkundige wetenschap in klein formaat is dat geen bezwaar ; integendeel dit systeem wekt de belangstelling van velen — méér dan bij enkele tijdschriften, die toch ook hun begrensde omvang hebben ! — Het geeft gelegenheid aan nog niet goed onderlegde, nog weinig gevormde schrijvers zich te uiten. Vaak moet daarbij hypothese en fantasie aanvullen het tekort aan feiten-materiaal en kennis van door anderen gepubliceerde inzichten. Maar juist daarbij krijgt men meer frisheid, meer originaliteit, strakjes meer inzicht in bepaalde kwesties, gegrond op gezond verstand... los van het immer van elkaar overgeschreven schema.

Het bezwaar van een te groote hoeveelheid van zulke streek-tijdschriften is dat de vorsers niet op alle tijdschriften geabonneerd kunnen zijn en daardoor geen kennis krijgen van al het gepubliceerde feiten-materiaal. Vijftig studerende en publicisten lopen als 't ware vijftig wegeltjes af naar het mooie woud vol geheimenissen om dit te onderzoeken... men nadert het, dringt er hier en daar minder diep binnen, maar het woud behoudt zijn geheimen. Als alle werkers zich eens verzamelden om op één punt binnen te dringen, ik ben er van overtuigd : we zouden den zoomkant beter doorbreken, dieper de boschlanen binnen dringen en — wie weet het ? — daar een boschweide vinden waar het goed is samen te zijn !...

* * *

Geleerde congressen proberen het... misschien zijn er zelfs die het ideaal bereiken ; zeker zijn er waarvan men dit verwachtte of navertelt. Toch kan men vaak opmerken hoe die congressen, ook door hun veelheid van te behandelen stof, meer divergeren dan convergeren in het ondoorgrondelijke woud der oudheid beoefening. Ik ben van mening dat, als men zulke congressen meer dienstig maakte aan de bestudering van een bepaald onderwerp, het eindresultaat meer zou bevredigen het wetenschappelijk verlangen en meer efficiency zou geven t. o. z. der gemaakte kosten en bestede moeiten.

Mijn vraag was en is nog : Kunnen wij van Turnhout-

Breda tot Antwerpen-Bergen op Zoom niet eens samenwerken, zóó dat elke jaar of elke twee jaar een afzonderlijk onderwerp in studie genomen zou worden ?

Wij tellen zooveel studiekringen (Breda, Turnhout, Brecht, Hoogstraten, Esschen, Wuestwezel, Zuider Kempen, Roosendaal, Bergen op Zoom, Antwerpen) dat samenwerking toch wel mogelijk moet kunnen zijn !

Toen de Geschiedkundige Kring te Bergen op Zoom in 1933 een studietocht deed langs Breda, Hoogstraten en Brecht, toen heb ik geprobeerd, al was het maar enkelen, voor die samenwerking warm te krijgen. Het scheen mij te gelukken ; maar het zal hen net gegaan zijn als mij : tijd en geld ontbreken. Daarenboven gevoelde ik mij — gezien uit 'n oogpunt van wetenschaps-beoefening — niet geroepen het initiatief te nemen !

De Z. Eerw. Heer Redacteur van Taxandria (Turnhout) schreef mij een opwekking eens door te gaan op m'n wens, uitgesproken in mijn atikeltje over de plaatsnaam-uitgang : el, ingezonden voor zijn tijdschrift. « Waarom zoudt gij het initiatief niet nemen » « Schrijf er eens een artikeltje over ».

* * *

En nu wil ik dit op mijn manier doen !

Folklore-studie... ze is mij aangenaam... ik doe er gaarne aan mee.

Publicaties uit archieven... ik lees ze met smaak ; ik onderhoud er vaak het typische uit, wat kan bijdragen om een of andere lijn die naar een of andere kwestie voert, duidelijker te zien... in de hoop de juiste oplossing van een of andere kwestie te vinden.

Maar telkens verzucht ik : *synthese* als 't u belijft ! *Synthese*... ze wordt wel 'ns gemaakt door deftiger door « grotere » geleerden of schrijvers, die het lang bekende van voorgangers overschrijven of nabewerken en het kleine materiaal in onze tijdschriften geen naslaan, geen bestudering waard achten !

...Maar 't meest gaat mijn belangstelling toch naar de

studie der plaatsnamen (niet om haar taalkundige waarde) omdat daaruit gegevens zijn te verkrijgen over die oude tijden waaruit slechts zeer algemeene en zeer sporadische geschreven bron-gegevens zijn overgebleven en waarvoor de folklore-gegevens slechts, door zuivere hypothese, aanvullende waarde hebben. En die kanten goed te zien is een der voornaamste punten eener zuiver gestelde cultuurgeschiedenis van onze streek en hare bevolking !

De studie der plaatsnamen is zoo belangrijk, omdat zij ons, door zuiver wetenschappelijke directie, gegevens kan verschaffen over de Frankische tijd in de begin-periode ; een tijd waarin voorgoed (in opgang slechts gestoord door de Noormannen) onze streken een weg opgaan naar de latere welvarende en bloeiende middeleeuwen.

* * *

De opmars der Franken !... laat ons schematisch zeggen : van N. O. naar Z. W. ; van af de Rijn en de Maas tot de lijn Tilburg-Mechelen ; niet onaardig bestudeerd, misschien nog te weinig samenvattend uiteengezet in **Jaarboek van den Oudheidkundige Kring van Mechelen 1929**. Jammer genoeg zonder bronvermelding van datgene wat reeds vroeger was gepubliceerd ; behalve in zijn inleiding over wat in « Brabant » (onze Kempen) als restant van Romeinse heerschappij te vinden is.

Het terrein ten Westen van die lijn is ook het onderwerp geweest van vele studies en mededelingen op dit gebied ...wie kent die allen ? En hoe vaak kan een enkele mededeeling op dit gebied over een enkele terrein-naam ons geen nieuw inzicht geven ?

Alleen samenwerking van velen in al onze kringen van Oudheidkunde kan al het gevondene op een goede en zelfs eenvoudige wijze te samenbrengen tot een sluitend geheel.

Dat is de taak voor onze kringen, waartoe ik zou willen opwekken ! En ik zou daartoe gaarne het initiatief nemen als alle kringen daarvoor iets gevoelden. Dit te weten te komen is het doel van dit artikel en van deze opwekking.

Daartoe is noodig : ijver bij de belangstellenden ; opoffering van tijd en kleine kosten bij de samenwerkers ; enthous-

siasme bij de kringleden om het resultaat te vernemen en geld om de eindstudie eerst in congres, daarna in boekvorm meer bekendheid te geven.

Om de kringbesturen er toe te brengen hun sympathie tot samenwerking bekend te maken, stel ik de volgende voorlopige punten vast.

1. Ieder bestuur van een Oudheikundige Kring laat mij officieel weten dat de Kring er aan wil mee-werken.

2. Het geeft mij de namen op en ook de adressen van hen, die in aanmerking komen het eerste pionierswerk te verrichten.

3. Al die heren (wanneer ze zich tot medewerking hebben bereid verklaard) nemen op zich bijeen te komen op 'n plaats, die ik zal uitkiezen en op 'n dag die ik met hen zoveel mogelijk zal overleggen.

Op die bijeenkomst zal een werk-bureau gekozen worden, 't welk de leiding in handen neemt.

5. De aangesloten kringen zullen dan daarvan rapport krijgen, waarop hun mededeling volgt of zij bereid zijn een uitgerekend bedrag der kosten te storten in de kas van het congres.

Met het geldelijk beheer wordt belast een commissie bestaande uit de afgevaardigden der besturen van onze Oudheidkundige Kringen

* * *

Ziedaar : een opwekking en een voorstel om aan al ons werken meer inhoud te geven. Ik mag hopen dat het met resultaat bekroond mag worden.

Bergen op Zoom, Dec. 1934
Noordsingel 1

Ir. A. J. L. JUTEN
Voorzitter Geschiedk.
Kring het Markiezaal.

De Cijnsboeken van het Land van Turnhout.

Nu de plaats- en naamkunde in de geschiedenis zulk belang inneemt, mag Taxandria niet ten achter blijven om aan de Kempische geschiedvorschers het brood te deelen dat hen moet leven geven. Een rijk repertorium dient hen ter hand gesteld te worden. Sinds een tiental jaren wijden wij ons aan de studie der toponymie van Turnhout. Wij doorsnuffelden de karters, de acrtbrieven, de schepenbrieven en de schepenregisters, de quartier- en goedenissenboeken, uit het stadsarchief. Maar we misten nog een bijzondere bron : de cijnsboeken. Daar zij in het archief ontbraken, wendden wij ons tot den Algemeenen Rijksarchivaris Mr J. Cuvelier, en door toedoen van den heer D. Brouwers, staatsarchivaris van Namen, kregen wij uit Brussel negen kostbare in-folios dezer cijnsboeken uit het Land van Turnhout ter inzage op zijn archief. Zij kwamen alle uit het fonds der Rekenkamer en liepen over de jaren 1368 tot 1600. Wij danken hartelijk bovengemelde heeren die ons in de gelegenheid stelden rustig en kalm deze rijke bronnen in te studeeren. Sinds dien hebben de heeren Dr F. Prims, Dr J. Van Gorp, Dr J. Helsen, E. H. De Molder er zich ook mede bezig gehouden, aan dezelfde bronnen geput, alsmede nog aan die van het Staatsarchief van Antwerpen en van particuliere kasteelen, en er extracten van uitgegeven in het tijdschrift : Bijdragen tot de Geschiedenis, 1929-1934.

Wij sluiten ons daarbij aan om hun werk te volledigen en aan de Kempische geschiedvorschers zooveel voorraad mogelijk te schenken om er eens toe te komen eene ernstige plaats- en naamkundige studie der Kempen op te stellen.

Hoe zullen wij nu te werk gaan om de afschriften der negen in-folios mede te deelen. Alles mededeelen wat wij bezitten is onmogelijk, daar wij in dit tijdschrift maar over een geringe plaats beschikken en er nog al herhalingen in

voorkomen. Wij excerpeeren er dan het bijzonderste uit, geven de kenschetsende benamingen op en drukken bijna in zijn geheel het Turnhoutsch cijnsboek van 1417 over. Naar ons inzien is dit het bijzonderste der negen registers. Hierdoor zal al veel vernomen worden en veel licht opgaan om de plaats- en naamkunde van het Land van Turnhout te kennen.

* * *

Deze registers houden de heerlijke cijnsen in die men van de tweede helft der 14^e eeuw tot het begin der 17^e eeuw in het Land van Turnhout verschuldigd was aan den heer van het grondgebied te betalen. Zij gaan over de dorpen Gierle, Lille, Wechelderzande, Arendonk, Poppel, Weelde, Baarle, Vlimmeren en de Vrijheid Turnhout, die het Land van Turnhout uitmaakten als bruidschat aan de hertogin Maria van Brabant geschonken, wanneer zij, in het midden der 14^e eeuw, trouwde met Reinout, hertog van Gelre. Na haar dood ging het aan haar opvolgers over. (1)

Deze boeken werden opgesteld door de rentmeesters van het Land, waarvan er twee worden vermeld : Claes Cole en Hendrik Van der Kelen. Werden zij door hen geschreven ? Daar twifelen wij aan. Wij gelooven meer dat het door hun secretaris zal gedaan zijn, doch geen enkel naam of gezegde laat ons desaangaande met zekerheid besluiten. Er werd weleens een kopij van gemaakt. Wat het tijdvak aangaat, daar valt geen twijfel aan. Zij dagteekenen elk van hunnen tijd. Het opstel en de schrijfwijze lichten ons voldoende in om te bevestigen dat zij in de bovengemelde tijdspanne geschreven zijn.

* * *

Deze registers zijn uiterst gewichtig voor de familiën, de goedenissen, de voornamen en familienamen, de plaatsbenamingen, de leuke benamingen van sommige huizen. Ze verraden ons de heiden, venen, landen, bosschen, straten, molens, weiden, en lichten in over wat er zooal rond en in elk quartier bestond. Een zakelijke beschrijving van den

(1) J. E. Jansen. Turnhout in het verleden en het heden. Turnhout, 1905 ; d. I, bl. 75.

toestand der gemeente komt voor den dag en brengt veel koren op den molen der Toponymie. Even gewichtig zijn zij onder philologisch oogpunt. Doorgaans staan deze benamingen nog in den oervorm en is het gemakkelijker den Germaanschen of Frankischen oorsprong er van te ontdekken. Zoo zullen de hedendaagsche benamingen, waarvan er nog veel van overgebleven zijn, alhoewel erg verminkt, er hun zuiveren oorsprong in terugvinden.

Belangwekkend is het ook alzoo de verscheidene benamingen der gemeenten uit een streek bijeen te brengen en te vergelijken, die voor hetzelfde doel gebruikt worden. Zij vormen een geheel en werpen licht over de ligging, den toestand, het uitzicht van gansch de streek.

Op economisch gebied verwijzen deze cijnsen naar de bezittingen der gemeenten, der kerken, der kloosters, der eigenaars, der grondheeren, onthullen de uitgestrektheid hunner rijkdommen en laten ons de voornaamste ingezetenen kennen. Zij lichten ons in over de waarde der goederen, den taks dien zij voor den landheer opbrachten en maken ons bekend met een geheel stelsel inkomende- en bestuursrechten, met den ouden en nieuwen cijns, den cijns der evene en pullen, *avenae* et *pullorum*.

* * *

Alvorens den inhoud der cijnsboeken mede te deelen, bepalen wij wat die cijnsen waren. (1)

Het woord cijns, *census*, is de algemeene term om de gronduitkeering den cijnsplichtige opgelegd, de schatting, te beduiden. Deze benaming van Romeinschen oorsprong bleef in de rechtstaal der Hooge-Middeneeuwen behouden. De *census* omsluit niet noodzakelijker wijze de grondrente, maar verwijst ook naar een persoonlijke uitkeering (*census de capite*) of naar hetzij eender welk inkomen. In

(1) E. Pouillet. *Histoire politique nationale. Origines, développements et transformations des institutions dans les anciens Pays-Bas.* Louvain, 1882-1892 ; 2 d. — G. Des Marez. *Etude sur la propriété foncière dans les villes du moyen-âge et spécialement en Flandres.* Gand, 1898. — E. Verwys en J. Verdam. *Middelnederlandsch Woordenboek.* 's Gravenhage, sedert 1882.

den beginne bezigde men het woord *census* in den zin van eigenlijken grondcijs. Later wanneer, nevens den primitieven cijs, de cijsplichtige de erfelijke rente tot stand brengt, verwart men soms de benamingen cijs en rente. 'Trouwens van af de 14^e eeuw noemt men zeer dikwijls den grondcijs « eerflicke rente ». In tegenovergestelden zin heet de eigenlijke rent, cijs. Zoo bediedt de stad de « ceynsen » of alle renten van wat natuur zij ook zijn.

Aanvankelijk verstond men door erve (*hereditas*) den eigendom ; wie hem bezat noemde zich erfachtig man. Wanneer men de woorden « huus ende erve » koppelde, dan beduidde men dat men eigenaar was zoowel van den grond als van hetgeen er op stond, wat niet altijd het geval was, want in die tijden, toen de verbrokkelde eigendom van gemeen recht was, dan kon wat er op stond « domus-huus » in eigendom gehouden worden, terwijl de grond (*area*, *stadium*, *hofstat*) aan een grondheer toebehoorde. Maar sinds de 15^e eeuw heeft het woord « erve » geen eigen beteekenis meer en past zich zoo wel toe op den allodialen eigendom als op het cijsgoed. Dit cijsgoed werd ook « stede, huishof, huis ende stede, domistagium » geheeten. Men komt ook het woord « opstal » tegen, wat in den beginne leege plaats, braakgrond beteekende, en later werd toegepast op de gemeene gronden, vermits gewoonlijk de leege plaats, van alle woning vrij, tot nut van eenieder diende. Er bestaat ook nog een verschil tusschen den heerlijken cijs of den cijs toegekend aan den heer der plaats, en den grondcijs, of den cijs om den prijs van de verpachting, in evenredigheid van het cijsgoed .

De veranderingen van het cijsgoed gingen gepaard met zekere borgstellingen, wat niet geschiedde met den allodialen eigendom. Voor wat het cijsgoed aanging, buiten de te vervullen formaliteiten voor de magistraat, bracht de verkooper den kooper in 't bezit van zijn goed in tegenwoordigheid van den grondheer, ofwel nam de verplichting op zoo haast mogelijk den kooper aan den grondheer te doen kennen. Deze heer moest in zijn landboek al de rechtsakten van het cijsgoed aanteekenen. De overbrenging van den

cijns aan een anderen cijnsplichtige geschiedde op symbolische wijze met de *effestucatio* of overhanding van den stroohalm. Naast de leen- en allodiale hoven vermenigvuldigden zich de cijnshoven, de laathoven, vooral in de domeinen waar een gebied aan een periodischen cijns onderworpen bestaat. Daar zetelden een president en bijgevoegde rechters, de houders der cijnsgebieden om over die gebieden te oordeelen en de cijnsen te doen binnenkomen.

De cijnsplichtige betaalde aan den grondheer een cijns, eerst in natuur, later in geld, voor het nuttig domein bij de verpachting verworven. Het gebouw dat hij op de « area, grond » optrok, diende tot borgstelling aan den grondheer, die bij niet kwijting, niet alleenlijk den grond mocht terug-eischen, maar ook zich mocht verhalen op het huis.

De vervalldag der betalingen van de cijnsen behoort tot de oude domaniale organisatie. De cijnsen in geld worden betaald op dezelfde tijdstippen als in de oude natuuruitkeeringen die zij vervingen o. a. op de kerkfeesten met Lichtmis, vigiliedag van Kerstmis, St. Jan Baptist, St Remigius, St. Bavo en St. Marten. De vervalldag van St. Marten was vooral in voege ; 't was na den oogst der vruchten, als men zijn provisies van kant zette, en het overschot verkocht. In akten van verpachting wordt er dikwijls bepaald te betalen in twee, zelfs drie, ja tot vier termen. Bij elken vervalldag betaalde men $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, of $\frac{1}{4}$. Soms liet men nog, volgens een oud gebruik, aan den betaalplichtige den tijd van 14 nachten na den vervalldag.

Zeer verscheiden was de aard der cijnsen, vooral in de laatste tijden. Men begon met de velden in kavels te verdeelen. Daarna offerde men de tuinen op, dan den achterkoer van het huis, waarop men gebouwen optrok, onafhankelijk van het huis belast. Het huis zelve werd verdeeld in verschillende brokken ; men verkocht er een derde, een vierde, een zestiende van. En dan verdeelde de cijnsheer daarop de cijnsen naar avenant. In zulke omstandigheden moesten de cijnsen in natuur verdwijnen, des te meer dat de handel en de nijverheid zich meer en meer ontwikkelden. De oude cijnsen van kapoenen, kiekens, koren, haver enz. konden

niet meer geleverd worden daar de cijnsplichtige, handelaar of stielman, geen koren meer teelde, geld won en geen plaats meer had om een neerhof op te houden. 't Is dus licht te begrijpen dat bij het einde der middeleeuwen de uitkeering in geld zich opdrong. Nochtans bleef de cijns der kapoenen nog veel langer bestaan.

REGISTER I, Nr 45015. A° 1368.

Op de eerste bladzijde vooraf op een papier staat geschreven : Extract uyt zekeren ouden chynsboeck, bevonden inder cameren van rekeningen in Brabant, gebonden in een out calfsvelle met war hairs beset, in perkamente gescreven geintituleert aldus op dierste blat : census domine ducisse Ghelrie in terra de Turnout cum pertinentiis conscriptus A° Domini M CCC LXVIII ; turonensis regalis magnus valet in veteri censu IX denarios, in novo vero XII denarios. Ende inde XXXI^{re} blade in prima pagina inde XXX^{re} regule bevonden aldus :

Die her van Vorsclair opten wuwer te Vlimmerle IX s.

Noch eenen anderen ouden boeck gebonden in perkamente. Daerop stonde gescreven : chynsboecke te Turnhout overgebracht in die camere vander rekeningen te Bruessele byden erffgenamen wylen Henric Vander Kelen in zynre tyt rentmeester van Turnhout, ende in dierste blat op dierste zyde was in pampiere gescreven aldus : census ducis Brabantie in terra de Turnhout cum pertinentiis conscriptus anno Domini millesimo CCCC X° mensis Decembris die XVI^a, et valet in veteri censu voir den ouden grote IX denarios ; in novo vero XII denarios voir den ouden grote, ende uit XXVI^{re} blat inde inncalatien stonde inde beginsele : census vetus in Turnout in die beati Dyonisii recipiendus, ende inde XXVII^{re} blade, in secunda pagina, inde XXV^{re} regule stonde aldus :

Die her van Vorsselaer opten wuwer te Vlimmerle ... IX s.

Daarna volgt de tweede folio. Boven aan staat : census domine ducisse Ghelrie in terra de Turnout cum pertinentiis conscriptus anno Domini M 〇〇〇 LXVIII ; turonensis

regalis magnus valet in veteri censu IX denarios, in novo vero XII denarios.

Primo census vetus in Ghierle in die Bavonis recipiendus.

.....
Hierna komen in kleine courante letters, op 56 perkamenten folios (H. o. 35 ; B. o. 26) de cijnsen met namen der bezitters, plaatsen en waarde, van Gierle, enz.

Dit register is in weinig goeden staat ; de inkt is op veel plaatsen erg verbleekt ; veel namen zijn uitgeschrapt. Het is over 't algemeen niet van dezelfde hand geschreven, met hier en daar eenige bijvoegsels, nochtans alle ongeveer van hetzelfde tijdvak. De cijnsen staan dooreen en volgen niet alphabetisch, gelijk in de andere boeken. Het is in perkament ingebonden, doch de band is van een later tijdstip. Het voert op den rug : cens sous Turnhout, 1368. Chambre des comptes 45015.

Census novus in Ghierle, eodem die.

.....
Census vetus in Turnout in die beati Dyonisii recipiendus.

.....
Census vetus in Puppel.

.....
Bl. 1. — Census vetus in Gierle.

Bl. 3ro. — Census novus in Gierle.

Bl. 3ro tot 7ro. — Census vetus in Lille.

Bl. 8ro. — Census novus in Lille.

Bl. 9ro. — Census vetus in Wechle.

Bl. 13ro. — Census novus in Wechle.

Bl. 14. — Lille. Census avenae et pullorum.

Bl. 16. — Wechle. Census avenae.

Bl. 19. — Census vetus in Turnout in die beati Dyonisii recipiendus.

Bl. 19. — Lysbeth Jan Massys, opten voort beemt bi volbrechs voort X d.

Claes van den Hove, opt sart VI d. 1/2 d.

Heylwyck Wouters dochter van Scoenbroec, opt hontscot VI d.

Styn van Scoenbroec van Berse opte duypt IX d.

Michiel van den Broeke, op 1 eusel voir ghiselsbeemt 11 1/2 d.

Hein Goedens van den Velde, op 1 beemt in smaalbroec ende heide int lancvenne. III st. VI d.

Jan Luchtmans, op huys aent kerchof 7 d. gr. oude

Jan Ghevarts, dochter Katelyn opte loect o pull.

Kerstyn Ghevarts, op ymmen hoeve 13 1/2 d.

Wouter Vekemans, opte quebt tvloetken aen de quacstrate den nederecker.	28 d.
Heinric van Ranst, op syn husinghe	1 d. 2 pull.
Her Weyn Hebscaep, op commerdale	6 s.
Jan Vincs kinder, op honsscot	13 1/2 d.
Theeus Van Kinscot, opt oude eusele	9 d.
Capellania beati Nicholai	15 d.
Capellania beati Johannis Baptiste	7 s. 3 d. pull.
Jan Pyrions, op syn huys aent kerchof	3 s. 4 1/2 d.
Peter Saelden, op syn huys aent kerchof	30 d.
Lysbet Gielys Deenkens dochter cum pueris, op haer huys aent kerchof	30 d.
Peeter van Loen die coyel, op syn huys aent kerchof	16 d.
Claus Oelen, op syn huys aent kerchof	26 d. 3 d.
Jan Baten, op syn huys aent kerchof	9 s. 4 1/2 d.
Heinric die Bie, op syn hofstat aent kerchof	13 1/2 d.
Gheenken vanden Hovel, opt Scorvoert opte ghalge op huys hof bloc bie Hein van Hovel	11 s. 22 d.
Meester Symon, op huys aent kerchof	2 cappoen.
Die halle in Turnout	4 1/2 s.
Tgasthuys in Tuernout	25 s. 11 1/2 d. 2 pull.
Heinric Massys, opten voirt beemt bi volbrechs voirt	2 s.
Lysbet Tysmans van Oestoven, op 1 hof aen die holstrate	3 d.
Wouter Hullarts, op huys aent kerchof	7 d. gr. oudc.
Jan Oems van Kalstert (1), op syn vaderlyc goet, item opte ghalghe	3 s. 1 1/2 pull. 3 d.
Jan Van Kinscot, op d'oude eusele, item van Jan Van Wesele	2 s. 2 d.
Heinric Van Kinscot, opt oude eusele	2 s.
Jan Maes, op die quacstrate 1 ecker Malmanshof	7 d. 9 d. 3 d.
JanBroethase, op 1 beemt in Corsendunc (2)	2 s. 4 1/2 d.
Her Henrics Ghevarts erfghenamen	7 s. 3 pull.
Yde Oliviers, op hair goet te Zevendunc (3)	7 1/2 d. 11 pull.
Heinric van Rosele, op syn huys aent kerchof, item op lepperkens ecker	6 s. 9 d.
Willem Cox, op syn huys aent kerchof	9 d.
Lyn Cox, opte vleeschhalle bi Sinter Claus stoet	9 d.
Wouter Baten, op syn hofstat aent kerchof	9 d. 4 1/2 d.
Heinric die Bie, op syn hofstat aent kerchof	13 1/2 d.
Bl. 19 ^o . — Wouters kinderen van de Wilt, 1 beemt in smaelbroec	VII d.
Jan van Kinscot, opte zee ecker	
Jan Walputs, op huys hof den rysmortel opte blankendone	

- (1) In dit register schrijft men gewoonlijk : Kalstert.
 (2) Gewoonlijk : Corsendunc.
 (3) Gewoonlijk : Zevendunc.

- Lisbeth vanden Broeke, op 1 eusele aen den broecker dyc heet
eskerbloc II d.
- Hein Smeeds van Berze, op groet bloc... opten eghelspoel win-
kelbloc XVII 1/2 d.
- Margriet Borchmans, op lemmens bloc aen groetenhout XVI 1/2 d.
- Bl. 20. — Jan van den Hove, opten winkelbeemt XXI d.
- Claus van Vorsele, opte boesdunc IIII d.
- Wouter van den Berghe, op 1 bloc aen grotenhout IX d.
- Bl. 20°. — Lysbet Hans dochter van den Bolke, op wolpute bloc
huys hof ende winkel beemt VI st.
- Bl. 21. — Lysbet Gielys dochter van papenbrug, opt everdunc IX d.
- Margriet Moens, op emdeckers hof vekemans hof ende Willekens
beemt VII 1/2 d.
- Jan Meyenbosch, opte visbeke op delgelscom op een viertel beems
- Wouter Meyenbosch, op een eusel aan die tighelrie III d.
- Dieselve op 1 beemt in die melle lant ende eusel opten casteleyn
ende op huis hof XIX d. ob.
- Bl. 21°. — Jan Stinen, 1 beemt aen die duveldunc VI d.
- Peeter Ameloncs, opte blankendunc IIII 1/2 d.
- Bl. 22. — Jan Luchtmans, op huys aent kerchof VII d.
- Jan Ghevarits dochter Katelyn, opte loect o pull.
- Bl. 22°. — Wouter Vekemans, opte quebt tblocken aen die quac-
strate den nederecker XXVIII d.
- Jonge JanWouters vander Hese, opten beemt in weusel IIII 1/2 d.
- Heinric van Ranst op een ecker bi die zoe III d.
- Ghisel Mutsaert, op syn goet te mutsarts op syn wyffs goet
IIII 1/2 d.
- Bl. 23. — Heynnen Keyzers, op die blaect VI d.
- Bl. 23°. — Jan Lemmens van Rode, op 3 bonders aen meynendunc
V d.
- Bl. 24. — Die ghemeyne weide van Oestoeven XIII d.
- Jan die timmerman van Zevendunc, op Wouters eusel III d.
- Bl. 24°. — Jan Claus van Arendonck, op 1 beemt in turnouter
broec VI d.
- Lysbet Jans, opte biesvoert XIII 1/2 d.
- Bl. 25. — Theeus van Kynscot, opt oude eusele IX d.
- Jan Claus Wilmars, opte maelcunc XVII d.
- Bl. 25°. — In dickenbroec, op scuerhofstat, aen craenscoet.
- Bl. 26. — Te wynscoet, op coppenshof.
- Bl. 27. Hille Mas, op her goet te papenbrugghen
- Segher Van Aken, op huys hof te broecseynde.
- Bl. 27°. — Jan Ghisels, op huys cum pertinentibus op ten bruel.
- Bl. 28. — Gheert van Heergrafte, op 1 beemt in craenscot.
- Bl. 28°. — Margriet Bastyns, opt wuwer venne opt coninx hof.
- Bl. 29. Lysbetten Andries, op ymmen hoeve opten haseler.
- Jan Van Grotenhout, opte hoeve voir den hellenbeemt.

Opte zoe ecker.
Opte loect.
Aen den nuwendyc.
Opte visbeke.
In de melle.
Bl. 29vo. — Opte most.
Beemt in deverdonic en op scorvoert.
Bl. 30. — Peter Nouts kinder, opte darisdonic opten assehof, opte putten.
Bl. 30vo. — Die heren Van der Braken.
Bl. 31. — Woytken Houteckers, op 1 eusel in den scoet.
Willem van Zeverdonic, op 1 ecker in den groten beytel op stocmans beemt.
Opten swertpoel.
Bl. 31vo. — Opte duvelsdonic.
Opte zeept.
Opt goerken.
Bl. 32. — Opte mispeler.
In den horrinc.
Bl. 32vo. — 1 eusel in ghelle.
Opte beke.
Op beversbloc.
Opt picsxken.
Bl. 33. — In de loect.
Op ten haecker.
Op dossengoer.
Opte boest.
Op ten mortel.
Opte smisse.
Bl. 33vo. — In craenscot.
Opten castelein.
Bl. 34. — In denghelscom.
Opte braec.
Aen de mere.
Opt dickenbroec bi Korsendonic.
In den lokeren pat.
Jan Leys Foiendries, op 1 beemt inde gheselvoert.
Jan Witbols, op 11 hove aen Zeverdonic dyc.
Wouter Andries van Vorsel, op enen dries 't Oestoven.
Jan Peter Spapen, opten enen hof die leemputten.
Her Jan Mertens, op een eusel ter scuere bi Jan Sanders.
Aen de mere, aent mergoer, Korsendonic.
Gheert die Wilde, op 11 lopen tstage lants in den Lokeren pat.
Bl. 34vo. — Nys Canis, opte cluse thontscot witheershof oeten velt.
Moeus van Scuerhoven, op huis hof, 1 eusel aen den valkenberch op te hoeve.
Bl. 35. — 40vo. — Census novus in Turnout.

Tielman van Scuerhoven, opt goir aenden valkenberch	3 s.
Tgoedshuys van Korsendonc	5 s. 10 s. 9 d. 4 1/2 s. 2 picta.
Die prochiaen van Berze	3 s. 3 1/2 d.
Heinric Van Kinscot, opte oude eusel, op bogheackers heyde	6 1/2 s. 1 s. 7 d.
Jan Heinrics soen van Kynscot, opte nuwe euselinghe	6 s.
Theeus Van Kynscot, opte nuwe euselinghe, item opte stinckende ryt	6 1/2 s. 1 1/2 d.
Jan Peter Bruistens sone, opt goir aen den valkenberch	18 d. 2 d. 1 pict.
Meester Mathys Herheinsen, op heyde aen die ameye	7 1/2 d.
Willem van Lier, opte Melle hoeve	9 d.
Ghielys Poels, op 1 eusel aen Turnouter voert	10 d.
Claes Ghevaerts, op pirions hoeve	12 d.
Lysbet Jans, op 1 stuc lants geheten den wittenhof	8 d.
Die nonnen van Bigharden, op 1 strate te Vosseleer	3 d.
Heinric van Ranst van Gielys goede van Rode	8 s. 8 1/2 d.
Bl. 41. — 43°. — Census avene in Turnout.	
Steven Hebscaeps kynder	3 lopen.
Jan Ghevarts van her Heinric Ghevarts wegghen	3 quartier
Peeter en Hennen Jans kynder van Kynscot, op die zeept 1 lope.	
Jan van Ghierle	2 1/2 lopen.
Jan van Kinscot, op 1 lopen toude lands aenden groenen wech	1 lopen.
Meester Mathys Herheinsen, opte boesdunc	1 lopen 1/2 quartier.
Altare Sancti Spiritus in Turnout	9 lopen.
Johannes van Ophem, opten bolc te Vosseler	3 lopen.
Bl. 44. — 48. — Census vetus in Arendunc in die beati Martini episcopi recipiendus.	
Bl. 48°. — 56°. Census novus in Arendunc, Puppel, Welde, Barle.	
Godevart van Puppel, op huys hof cum pertinentiis	12 d. 2 pull.
Die capelle van Welde	2 d.
Tgoedshuys van Tongherle, opten tiende van Welde 6 oude groete.	
Die opstal van Welde	15 d.

* * *

REGISTER II. Nr 45016. A° 1387.

Dit boek, met de cijnsen van Gierle, Lille, Wechelderzande, Turnhout, Arendonk, Weelde, Poppel, Baarle, werd in Augustus 1387 afgeschreven, uit het voorgaande. zooals vermeld staat op het laatste bladzijde : « Die chynse boeck waert uutten anderen chynsboek gecopieert int jair ons heeren dusent driehondert LXXXVII in de maent van Augusto ». Tusschen folio 22° en 23 stak een oud los briefje dat ons aanduidde welk die andere cijnsboek was : « Die copie die

ghescreven is in een pampieren boeck (het deze) die waert ghescreven uit den voirscreven ruwen boeck ». Die ruwe boek is het voorgaande perkamenten register (1368) waarvan de omslag met « war hair » bezet was en daaraan zijn naam van « ruw » ontleende. Het register van 1387 beslaat 40 folios (H. o, 295 ; B. o, 20) zwaar papier. Het is van dezelfde hand zonder doorhalingen in kleine courante letters geschreven. Schoon handschrift, wel bewaard, waarvan de inkt verbleekt is. De schrijver teekende de namen der cijnshouders niet op in alphabetische wijze ; de namen staan dooreen vermeld. De paginatie is nieuw, in potlood aangeduid. Ingebonden in perkament van later tijdvak, staat op den rug : cens de Ghierle 1387. Chambre des Comptes No. 45016.

Daar wij dit register van minder aanbelang oordeelen, geven wij hier geen namen van op.

* * *

REGISTER III, Nr 45017. A° 1410.

Op het eerste bladzijde staat van boven geschreven : « Census vetus in Ghierle. In die Bavonis recipiendum. Censu ducis Brabantie in terra de Turnout cum pertinentiis conscriptus anno Domini M° CCCC°. X°. mensis decembris die XVI. Et valet in veteri censu. IX. denarios voer den ouden groten. In novo vero. XII. denarios voer den ouden groten. Primo in Ghierle in die Bavonis recipiendum ». Dit register beslaat 64 folios (H. o, 47 ; B. o, 32) van schoon zeer wit perkament, weinig of niet bevuild, omdat het waarschijnlijk weinig gebruikt werd. Dit prachtig handschrift met breede witte randen is in een regelmatig, schoon, groot schrift (lettres de forme) door dezelfde hand van het begin tot het einde zonder doorhalingen, of te minste zeer weinig (uitgenomen hier en daar eenige kleine veranderingen), geschreven. Elk hoofdletter van een naam beginnend een ander letter van den alphabet is zelfs wat grooter als de gewone letters en iets of wat versierd. Als punteering zijn het overal punten. De namen der cijnshouders staan alphabetischer wijze aangehaald volgens de beginletter der voornamen. Ingebonden in perkament van later tijdvak wordt

op den rug vermeld : cens sous Turnhout 1410. Chambre des comptes 45017.

Wij hebben dit cijnsboek met het volgend van 1417 vergeleken en weinig verschil er tusschen gevonden, buiten dat hier en daar eenige namen zijn weggelaten of bijgevoegd. Het boek van 1410 schrijft meestendeels air en oir ; dit van 1417 : aer en oer. Het eerste zou men zeggen luisterde meer naar de volksuitspraak, het tweede meer naar de gekuiste spraak. Na rijp overwegen lieten wij dit van 1410 onverlet om al onze zorgen te wijden aan het volgend, welk ons vollediger toescheen.

* * *

REGISTER IV, Nr 45018. A° 1417.

Wij hechten veel belang aan dit register van het jaar 1417, omdat het ons duidelijk inlicht over de cijnsen van het begin der XVe eeuw, en denkelijk wel het register is dat gebruikt werd om de cijnsen op te halen. Dus waarschijnlijk het nauwkeurigste. Dit boek bestaat uit 81 folios van perkament (H. 0.37 ; B. 0.24) recto en verso gepagineerd. Het werd geschreven door een en dezelfde hand van het begin tot het einde in schoone groote regelmatige letters (de forme). De hoofdletter van den eersten naam beginnend met een verschillende letter van den alphabet is grooter en een weinig versierd. De namen der cijnshouders zijn gerangschikt volgens alphabetische wijze van voornamen. Een tusschenruimte is in blanco gelaten tusschen de namen van elke letter. Hier en daar werden eenige namen uitgeschrapt en andere toegevoegd, maar in denzelfden tijd. Dit schoon handschrift, waarvan de fransijnen folios wel eenigzins bevuild zijn, waarschijnlijk door het gebruik, maar geenszins vergeeld, werd ingebonden in perkamenten omslag van lateren datum, en voert op den rug : Cens sous Turnhout. 1417. Chambre des comptes 45018. Hiervan kennen wij den opsteller, dank aan de inleiding van het boek. Op het eerste bladzijde boven aan staat geschreven : « Dit chynsboek dede maken Claes Cole doen ter tyt rentmeester... Den chyns der herthoghen van Brabant in den lande van Tuernout metter toe behoerten. Ghescreven int jaer ons Heren. M. CCCC. en.

XVII. opten derden dach van Augusto ». Deze Nicolaas Colen was rentmeester der Heerlijkheid Turnhout van 14 December 1403 tot 25 April 1419. (1). Hij was gehuwd met Elisabeth Houtackers en stierf den 13 October 14..... (2). Dit belangrijk boek geeft de cijnsen op van Gierle, Lille, Wechelderzande, Turnhout, Arendonk, Poppel, Weelde, Baarle, dorpen in het land van Turnhout.

Bl. 1. — Dit chyns boeck dede maken Claes Cole doen ter tijt Rentmeester. Ende op die camer vander Rekeninghen es oec een boeck dese ghelyc.

DEN CHIJSN DES HERTOGENHEN VAN BRABANT IN DEN LANDE VAN TUERNOUT METTER TOE BEHOERTEN. GHESCREVEN INT JAER ONS HEREN. M. CCCC. EN XVII. OPTEN DERDEN DACH VAN AUGUSTO. DIE MAKEN DEN OUDEN CHIJSN. IX D. VOIR DEN OUDEN GROTEN. ENDE DEN NUWEN CHIJSN. XII D. VOIR DEN OUDEN GROTEN.

[CENSUS VETUS IN GHIERLE]

Aernt Leys, op sijn husinghe ter emeldonc	III. st. II pull.
Aernt Maes vander Borch, op scoehters hof, opt heybloc, ende opte scueroe	XXIII 1 1/2. d. 1. pull.
Aernt die Voecht die corte, op enen hof te loe	IX. d.
Aernt vander Hofstat, op te heyhoeve	VI. d.
Aernt Ghisels vander Hofstat, op twe bloke voer ende achter Zeghers van Sterlaer	XVII 1/2. d. 1/2. pict.
Alyt Heinricx dochter vanden Rijtbeemde, op huys hof opten driesch achter tscuere metten wuns hoeve ende opte berct aen pisseleer voert	XVIII d.
Beatris vanden Loe, op scoermans beemt	IX. d. ob.
Claes Vander Heyden, opte hoeve tegen die emeldonc	II 1/2 st.
Claes van Balen, op enen bruel in sickenere	III. d.
Claes van Sichenen, opte berct	XII. d.
Bl. 1 ^o . — Digne Ghisel Peters dochter, op scoermans beemt	VI. d.
Die heylighe Gheest, op huys hof	III. d. 1. pict.
Ghisel Woyts, opte scoerhoeve, opte berkenscoet, die vosberch ende opt bonselaer	XXX 1/2. d. 1/2. pict.
Ghisel Woyts, opten roesbeemt	III 1/2 d.
Gheert vander Emeldonc, opte berct dunc	II. st. pull.

(1) J. E. Jansen. Turnhout in het verleden en het heden. Turnhout, 1905 ; d. II, bl. 166.

(2) Idem. Jaargetijdenboek van het St. Pieterskapittel te Turnhout. Turnhout, 1924-1929 ; bl. 133, 148.

- Gheen Ghisels kynde, opten bogaert, opte hoeve, opten hoex-
beemt ende opt deertbrugghen XXVII. d.
Ghisel Gheen Neefs, opt rolleken VIII 1/2 d.
Gheen Ghisels, opt deertbrugghen Jans Van Rietbeemde, opten bo-
gaert, opte scoerhoeve, opten hof daer aen III. st. ob. XVI. d.
Gheert Minbier, opte berkenscoet IX. d.
Gheert vanden Tsacke, opten bruel, ende opt lant daer bi
XXIII 1/2. d. II. pull.
Ghisel Scenkels, op huys hof, opten boels hof, opte pisselaer hoeve
huys hof XIII d. pict.
Godevaert van Langherstede, op enen beemt te wissevoirt IX d.
Gheert vanden Bogaerde, op enen ecker bi Jan Heylens III 1/2. d.
Gheerts kijnde vander Hofstat, opte heyhoeve, ende 1/2 dach-
maet achter Neefs XXI. d.
Gheert Proyens, op Wechghelmans hoeve II 1/2 st.
Ghisel Gheen Neefs, opte berct XX 1/2 d.
Gheert Noydens, opt dertbrugghen XXVIII. d.
Gheert Aert Kegelers sone, op Paelgaerts hof I. pict.
Gheert Heinricx soen vanden Rytbeemde, opte hoeve opten raep-
hof ende opte berct aen pisselaer voert XXII d.
Bl. 2. — Waterlaets hoeve XX 1/2. d.
Gheen Ghisels. opte scoerhoeve, op enen hof daer aen ghelegghen
ende opten bogaert XVI. d.
Heinric vanden Pisseleer, op huys hof, opten pisseleer beemt
VIII. d.
Heinric vanden Hoeke, opte berct, ende opt goet ten hoeke
XIII 1/2. st. III. d.
Heinric vanden Loe, opt heyeusel III. s.. pull.
Heylwych Haden, opte quaesche rijt, opt sterlaer
XI. d. 1 1/2. lib. was. pict.
Heinric Van Rode, opt sterlaer, opten roesbeemt, opt heijbloc
III. st. VII 1/2. d.
Heylwych Ghierlemans, op huys hof, ende opt bonselaer XXX. d.
Heynric Stakenbroecs, opte borchhoeve, ende op. 1. bloc dat
Gheens Verbuten was VI 1/2. st. 1. d.
Herman Peters Van Rodeken, opte boenselaer hoeve, opte quas
rijt XXVII. d. 1. lib. was.
Heinric Mertens, opte borch hoeve III. st. V 1/2. d.
Heinric Lemmens, opten emeldonc beemt III. d.
Heinric Jan Claes soen, opten emeldonc beemt III. d.
Heinric vanden Tsacke, opte berct, opt coye eusel
VI. st. X d. pict. min.
Heinric Claus Hein Avonts soen, op enen beemt int bonseleer
ende op Gielis beemt XXXIII. d. pict.
Heinric die selve, opten Aerts beemt VI st.
Heinric Claus Leemans, opten stickeneer, opt Peldjaers bruel VI. d.

- Heinric Aert Lemmens, opten mortel II 1/2 st. 1/2. pict.
 Heinric vanden Loe, op Gielijs beemt, bonseleer V 1/2. d.
 Heinric Heinrichus soen vanden Rytbeende, opte hoeve opten raep-
 hof ende opte berct aen pisselaer voert XXII d.
 Heinric Gheen Claus, op Peter Leemans bruel 1. d. pict.
 Bl. 2°. — Heyn Hofstede, op 1. ontfantc voir siin huijs aen strate
 III. d.
 Herman Peters, opte bonselaer hoeve, tgoerken, opt overslaghe
 III. d.
 Henric Wils, op een eusel bi Jans Vanden Loe XV. d.
 Heilwijck Heinrichx dochter vanden Rijtheemde, op huys hof opten
 driesch achter tscuere metten wunshove opte berct aen pisselaer
 voert XVIII d.
 Jan Thorens, opte bonselaer hoeve II. d. pict. cum picta.)
 Jan Van Nuwenhuijs, opten kele, ende op 1. strepe int ghelscot
 III. d.
 Jan Van Nuwenhuys, op die berct, op scoermans goet VI st. XV. d.
 Jan Noyts, opten cleynen scoerhof XXII. d.
 Jan Claes Leemans kijnde, opten scoerhof, op. 1. beemt daer aen
 XI. d.
 Jan Ghisels vander Hofstat, opt sterlaer, die nu heijde, op enen
 hof, op enen bruel aent huys, opt heyeyusel III. st. II d.
 Jan Scenkels, opt pisseleer II. d.
 Jan Claus, op huys ende hof XII. d.
 Jan Ghierleman, opten roesbeemt XVII. d.
 Jan De Laet van Turnout, opten roesbeemt V. j.
 Jan Zegbers, opt Sterlaer XIII. d.
 Jan Maes Vander Borch, opten scoesitters hof, cum pertinentiis
 XXI 1/2. d. 1. pull.
 Jan vanden Ietere, op hillovennen XXVII. d.
 Jan Rasscaert, op 1. heybloc over wissevoirt
 III. st. II. Flandre. min.
 Jans kijnder vanden Broeke, op 1. hoefken te wissenvoert II. d.
 Jan die Wever, op huys ende hof II. d.
 Jan van Ammerle, opten moirtiers hof III. d.
 Jan Lemmens, op huys ende hof op Hals Waterlaets hoeve
 III. d. IX d.
 Jan Arts soen van den Hoeke, opte berct, opten biesacker
 V. st. XII 1/2 d. pict. min.
 Jan Wils, op sinders hoefken III 1/2. d.
 Johannes Sproefits, opt sterlaer, opt bonselaer cum pertinentiis,
 op Ael Joeten hof XVIII. st. XVIII. d.
 Johannes die selve, op een heybloc opte quaec rijt
 13 1/2 d. 1/2 hout was. (1410).
 Jan Baten, op pisseleer hoeve III. d.
 Die selve, op huys hof, op donghens hove van Peter Speex we-
 ghen XVIII. d.

- Godevarts beemt opte heyhove III. s. IX. d. 1/2 pict.
 Jan Baten van Tielen, opden bosschen beemt IX. d.
 Jan Ghodens Keggelleir, op half waterlaets hoeve IX. d.
 Jan Gheen Claus, opten bruel 1. d. pict.
 Jan Baten voir Aerde vanden Hofstadt, opte heyhoeve XII. d.
 Bl. 3. — Johannes Sproefts, op een heybloc, opte quasrijt
 XIII 1/2. d. 1 1/2 lib. was.
 Johannes die selve, opte berct III. st. ob.
 Ide Oliviers ende Jan III. d.
 Kathelijñ Baten dochter vanden Rytbeemde, op half die rijt erde
 opte berct aen pisselaer voert XVIII. d.
 Kathelijñ Willems dochter vander Rijt, opte borchhoeve
 XXVII. d. III. pict.
 Kathelyn vanden Moere, opt rolleken XII. d.
 Kathelyn Heinrich dochter vanden Rijtbeemde, opt groot eusel
 opte berct ende opt rolleken aen pisselaervoert XVIII. d.
 Lysbet Jan Heins dochter vanden Rytbeemde, opt groet eusel
 XII. d.
 Lysbet die selve, opt scoir eusel, die berct, den hoexbeemt
 IX. st. VII. d. II. pict.
 Lodan van Hollant, opten moerhof, die beemstrate, op bonseleer
 XVI. d. 1. pict.
 Lysbet Smeets kynden van Beerze, op 1. beemt int bonseleer
 XXI. d. 1. pict.
 Lysbet vanden Loe van Vilvoerden, op scoermans beemt III 1/2 d.
 Lysbet Gheerts dochter vander Rijt, opte borchhoeve, op tcleyn
 hoefken III. st. v. d. III. pict.
 Lysbet van Baerle, opten hoexbeemt, op paelgaertshof
 VII. d. 1/2. pict. ob.
 Lysbet die selve, op huys hof, opt rolleken
 XXII. d. 1. lib. was. en. 1. virendeel.
 Lysbet vanden Loe, op scoermans beemt VII. d.
 Lysbet Heinrich dochter vanden Rytbeemde, opt groot eusel opte
 berct opt rolleken aen pisselaer voert XVIII. d.
 Margriet Grielens, op huys hof ende op Peter Beens bruel
 XX 1/2. d.
 Marie Scosters, op her Gheerts Spapen goet was VIII 1/2. d.
 Mathys die Coninc, op borchs bloxken VI. d.
 Merten Coppens van Ghierle, op. 1. eusel an wissevoert IX. d.
 Marie vanden Sacke, opt bonselaer V 1/2. d.
 Margriet Peten, opt heybloxken III. d.
 Bl. 3°. — Margriet vander Hofstat, opten hof ter hofstat
 V. oude groote.
 Margriet vander Hofstat, opt rolleken XII. d.
 Margriet vanden Hoeke, opte heyhoeve, op huys hof opt loe
 XIII 1/2. d. XVIII. d.
 Maes Willem Noyts, op huys hof den buerhof XV. d.

Olivier van Duffel, op Jan Rembouts hof V. d.
 Peter Scoermans, op sijn deel vanden scuerhove VI. d. 1. pict.
 Peter vanden Rytbeemde Heinrix soen, op half die rijt ende opte
 berct aen pisseleer voert XXII. d.
 Rombout Oeyen, op doude bloc VIII 1/2. d.
 Segher vanden Kerchove, opt sterlaer III. d.
 Wouter Wils, op bonseleer hoeve, opten sterlaer
 III 1/2. d. XXII 1/2. d.
 Wouter Guldemonts, opte berct, ende opte berct XVI 1/2. d.
 Wouter Wechgelmans, op enen beemt in demeldonc, ende op
 haerlebroec III. st. XVI. d. pull.
 Wouter Ghisels van Beerse, opten roesbeemt XVIII. d.
 Willem Lemmens, opte varendonc XXII. d. III. pict.
 Bl. 4. — Wouter Lemmens, op enen beemt in bonselaer XVIII. d.
 Wouter Claus Aliten kynder, op Aelbrechs hoeve II 1/2. st.
 Willem Nout Elsen, opten scoerhof XXII. d. III. pict.
 Willem die selve, op enen hof voer Lemmens van pisseleer ende
 op die varendonc XXXVI 1/2. d. 1/2. pict.

CENSUS NOVUS IN GHIERLE.

Bl. 4°. — Aernt Maes Verborch, op enen uutfanc 1. d.
 Die nonnen van Bigaerden, opten nonnenbosch XV. st.
 Die van Ghierle van hoire vroenten III. d. groote oude.
 Gheert vanden Emeldonc, op enen uutfanc III. d.
 Gheert vanden Bogaerde, opte saghe putten hof bi sijn huys 1. d.
 Heinric Linen Alen soen, op. 1. scuer ende koye II. d.
 Jan Maes vander Borch, op enen uutfanc 1. d.
 Jan Noyts, op huys ende hof II. d.
 Jan Wijls, opt eerthugghe XVIII. d.
 Jan Woyt Betten soen, op 1. uutfanc, tsacker strate II. d.
 Lysbet vanden Rijtbeemde, op Giel Fijens hof ob. 1. pull.

CENSUS VETUS IN LILLE

Bl. 5. — Aert Smeets, opten twelair beemt 19 1/2. d. 1 1/2. pict.
 Aert Smeets, opte hoeve vanden Trieste, twelair strate
 3. sol. 3. d. I. derdendeel
 Alijt Jan Buelkens dochter, opt twelair eusel, op d'oude hofstat
 7. sol. 4 1/2. d.
 Alijt vanden Witven, op Meeus hof, op Valvekens eusel, op huys
 hof ende opt witven heybloc 3. sol. 10 1/2. d.
 Alijt Buelkens, op huys hof, ende op boentuyns hof 15. d.
 Aert die Smet, op huijs hof, ende opten hantsitter hof 9. d.
 Aerts kijnder vanden Eijnde, opte dalkendunc, op enen hof aen die
 oude hofstat, ende opt runt 21. d.
 Aerts kijnder vanden Eijnde, op 1. hof an die hofstat ende scoe-
 ten 9. d.

- Aert Minten, opten aert 9. d.
 Alijt Pauwels dochter vanden Eechoven, opte segghe, opt scoet-
 ken, op Boelkens bloc, ende opte haendonc, opte meijn coepade
 6 1/2. sol. 1 1/2. d.
- Aert Werre, op. 1. stuc lants ter hoeven, op die heyde daer bi, op
 huijs ende op hof 4. sol. 8. d.
 Arnout Werre, opte twelaer strate, 1. gheerken op hoever beemt
 Alijt Baccs, op witvens hoeve 3. sol. 2. d.
 Andries van Oversant, opt ghemein beemdeken 3. d.
 Arnout Noydens, op huijs hof, op een heybloc, op 1. stuc lants
 aenden scoetlaer ende op een heyde 6. sol. 11 1/2. d. pict.
 Aert Hein Concoels soen, op. 1/2 eusel aen die dordonc 14 1/2. d.
 Aert die selve, op huys hof, 1. heybloc, op 1. beemt aen die ree-
 voert ende op venmns bloc 6. sol. 2 1/2. d.
 Alijt van Eechoven, opten nederen beemt 2 1/2. sol. 2 1/2. d.
 Arnout Willems, op Denijs hof, op. 1. heybloc bi die heerstrate
 12. d.
- Alyt Jans dochter van Eusel, opten langhen scoet 13 1/2. d.
 Bl. 5^e. — Aert Vander Sant, opt dachterhaghe 2 sol. 8. d.
 Beertram die coninc, op huijs hof, een heijbloc 18. d.
 Beatrijs vanden Witven, op een bloc tot Haerlebeke 9 1/2. d.
 Claes vander Biest, op Claus stuc 3 1/2. d. 1. pict.
 Claes vander Biest, op een eusel 12. d.
 Claes Clements, opten heester hof aent huijs 9. d.
 Clements kijnder, op zeghers heybloc 11 sol.
 Claus Caels van Ghierle ende Katherine Cneets, op haerlebroec
 3. sol. 6. d. 1 1/2. pict.
- Die heylighe Gheest, ende die kerke van Lille 3. d.
 Dieric vanden Eechoven, op. 1. eusel voir tsant, opt goerken
 5 1/2. sol. 2 1/2. d.
- Dierijck Mijs, op Ytegheems duypt 3. sol. 3. d. 1. derde deel.
 Gheert Coppens, op huys ende hof 18. d.
 Gheert die Molner, op huijs hof, die sart, opten eertborn 2. sol. 8. d.
 Gielijs Jan Boels soen, opte sart, opt groet venne, opt goet te
 lare 3. sol. 6 1/2. d.
 Gheert Jans Mans kijnder, opten quaden mortel, dāssmit lanc
 ghenscoet, ende op kersdanc bloc 33. d.
 Gheert Jans Smans kynder, opten hof ter hoeven, op 1. stuc lants
 ter hoeven 3. sol. 6. d.
 Gheert van Coddunc, op huys hof, opt goerken, op 1. heybloc
 25. d. 1. pict.
- Bl. 6. — Gielys Ghelre, op. 1. heybloc voir die dindunc, 1. beemt
 aen die groot voirt, ende opt sulker bloc 27. d.
 Gheert Noydens, op huys hof, den aert, opt wildegoer, ende op.
 1. heybloc aende scuer 5. sol. 5 1/2. d.
 Gheert vander Heijden, op huijs hof lant ende beemde daer toeh-
 rende, ende opte boels hoeve 12. sol. 1. d. pict.

Gheerts kijnder vanden Heergraft, op huijs hof, op d'oude segghe
 opte dassmit, die heergraft, die berghe op haerlebroec 7. sol. 5. d.
 Gheerts kijnder vanden Heergraft, opten vonderbeemt, op kers-
 donc bloc, op kersdanc eusel 4. sol. 1 1/2. pict.
 Gheert Trudens kijnder, op huijs hof, opten scoet ende 1. hey-
 bloc 5. sol. 5 1/2. d.
 Godevaert van Peelt, op mollersbloc, op huijs hof 4. sol. 1 1/2. d.
 Gheert Clemens, op enen beemt inde stoc 12. d.
 Gheert Hagbens, op beemde int goer 31. d.
 Gheert Mertens, opt zant, ende 1. bruel daer aen, op sijns vader
 hof 6. sol. ob.
 Gherijt Vander A van Foederle, opt bloc over die beke 19 1/2. d.
 Gheert Vekemans van Tielen, op. 1. heybloc aen craenscot 18. d.
 Heinric Boels, op huijs ende hof 15. d.
 Heinric die Hantsitter, opt goet daer hi in woent, opt kerc eusel,
 huys hof, ende op een heybloc 6. sol. 4 1/2. d.
 Heinric die Houwer, opt wildegoer ende heye, den bogaert, 1.
 eusel 3. sol. 4 1/2. d.
 Heylwijch Gheen Grietens wijf, op 1. hof an Jan Grietens, tgroet
 venne 2. sol. 3. pict.
 Heinric van Eusel Jans sone. op. 1. hof bi huijs, ende. 1. heybloc
 daer ane 15. d.
 Heinric Horrincs, opt sulker eusel, opten hof voir Wouter Baerds
 20. d.
 Heinric Vander Coddonc, op 1. eusel vander hoeven, huijs hof
 opt wilde goer +.
 Heijn Boelkens goer opte dassmit, 1. eusel voir loven gat opte
 dordonc zassendonck 6 1/2. d. 19. d. 28. d.
 Heinrick van Eusel Reyners sone, opte dassmit, opten heergracht,
 opt scoer, op Margrieten Moerkens dassmit 6. sol. 2. d. ob. pict. 18. d.
 Heinric vander Vorst, opten reymortel, 1. heybloc aende heer-
 strate, opte coepude 32. d.
 Bl. 6°. — Heinric Clemens, opte dassmit 22 1/2. d. pict.
 Heinric Stos alias Droghe, op Denijs beemt 9. d.
 Heinric Bogaert, op huys hof, 1. eusel, ende nocoput rijt
 4 1/2. sol. 8. d.
 Heinrich Jan Loevens dochter, op huijs hof, lant ende euselinghe
 4. sol. 4 1/2. d.
 Heinric Lemmens, op huijs hof cum pertinentiis, opte rassendunc
 8. sol.
 Heinrichs kijnder vanden Driesche, op huijs hof, opt hoever eusel
 8. sol. 3. d.
 Her Reyneers kijnder van Tielen, op 1 beemt en die groot voert.
 18. d.
 Heinric vanden Venne, op heijde bi die dindonc 4. sol.
 Heinrichs erfghenamen vanden Driessche, op 1. hey bloc over
 tsant 3. sol. 11. d. pict.

Heinric Godevaert Haghens soen, op 5. vierendeel beems int wildegoer	18. d.
Heinric Scoetmans, op 1. strepe in haerlebroec, 1. eusel int scaghe Scaghe	2. sol.
Heylwijch vanden Hergraft Andries dochter, op 1. boenre beems in dassmit	2. sol.
Heinric van Romen, opten hoever hof, op valkenberch, op boelkens bloc, op huijs ende hof	4. sol. 10 1/2. d.
Heinric die Hantsitter, opt heybloc vanden trieste, opte swertstaken, ende opt heijbloc	6. sol. 1. pict. minus.
Heinric vanden Bruele, op huijs hof, opt zuwe venne, opt 2 lo pen lants achter die brede eyke	26. d.
Heinric van den Eechoven, opten mas hof metter scueren, opte voerhoet	18. d.
Henric vanden Nouwenhuys, opten nouwen hof	27. d.
Heylwijch Wouter Lennuens dochter, op heilhof, opten hof ter hueren (?)	8. d. ob.pict.
Jan die Coninc, op haerlebroec	13. d.
Jans kijnder vanden Veken, opte druypt	21. d.
Jan Canijs, opten hof overt strate ende opten eertborne	27. d.
Jan vanden Broeke op driedeele vanden vonderbloke op half die cleyn haghe	22 1/2 d. 1 1/2. pict.
Jan van Eusel Reyners sone, opt mere, op half die cleyn haghe, op siin deel vanden vonderbloke	10 1/2. d. 1/2. pict.
Bl. 7. — Jan Hein Denijs soen, opte dassmit, opten hof ten hergraft ende opt lant achter die scuere	18. d.
Jan Wechelmans vander Sant kijnder, op Eyskens bloc 2 sol. 5. d.	
Jan die selve kijnder, op huijs ende hof ter sant, ende opte roeten	4. sol.
Jan die selve kijnder, op huijs hof, 1. beemt int scaghe, op een heybloc ende opte haendonc	6 1/2 sol. 12 d.
Jan Jans soen vanden Bruel, op een heijbloc aenden heergraft ende op een heybloc aen die heerstrate	5 1/2 sol. 10. d. 1 1/2 pict.
Jan die selve, op die coepade, op 1. heybloc, opten reymortel	4. sol. r. d.
Jan Hopbrouwers kynder, opten reijmortel, 1 heijbloc, opten rassendunc	9. sol. 10 1/2. d.
Jan Paeshuijs, op huijs ende hof	21. d.
Jan Denijs, opte dassmit	10. d.
Jan Neecs, op huys hof ende opt goerken	3. sol. 5. d. ob.
Jan Bouderies, op huijs hof, opten deckers hof	2. sol. pict
Jan Bouderies, opt heijbloc ende den mortel	20. d.
Jan van Overzant, opte windersdunc, op arts bloc, tgroet venne	5. sol. 6. d.
Jan Comans, op huijs hof, opt strate, opten boenhof, 1/2 boender lants	11. d.
Jan Spapen, opten laetshof, op 1. heybloc an craenscot 2. sol. 5. d.	

- Jan vanden Broeke, opte kele, opt goer, ende den nuwen hof
9. sol. 3. pict
- Jan van Overzant, opte dassmit, op dachterste groetven 2. sol. 1. d.
- Jan Spapen, op die blic, opt goer
- Jan Alen, op huijs hof, tlant opten aert, op onbate den aert
4.s. 3 1/2. d. pict
- Jan Claes, opt busschelken, opten risscot 16 1/2 d.
- Jan vanden Venne, opte hesterdone 12. d.
- Jan vanden Bruele, opten hof overt strate, eude opt twelaer eusel
14 1/2 d.
- Jan van Eusel Reyners sone, opt haverbloc, opte braendone, op huijs hof t'haerlebroec 8. s. 5. d.
- Bl. 7° — Jan die Decker, op huijs hof, ende op een eusel
18. d. 4 1/2 d.
- Jan Aerts vanden Eechoven op sijne moeder hof, op Reynaers heymbloc, op huijs ende hof, op 1. eusel, op Jan Aerts eusel
7. sol. 1. d. pict
- Jan Arts die selve, opt bloc over die beke dat Hopbrouwers was
19 1/2 d.
- Jan Wouter Thijs soen, opte zart, die broeker heyde, thusschel goer 5. s. 1 1/2. d. pict
- Jan vanden Scote, opten scoet 8. s. 11 1/2. d.
- Jan Canijs, opte haendone 9. d.
- Jan Heinrichs soen vanden Eechoven, opte brokerheijde 2. s.
- Jan die selve, opte most, opt heesterbloc 5. s. 11. d.
- Jan vander Vorst, opte rassendunc, ende 1. heybloc opten heester hof
6. s. 1 1/2. d.
- Jan die selve, op 1. heybloc, opten ouden hof 23. d.
- Jan die selve, op Boels bloc aen strate, opten langenscoet ende op een stuc lants ter hoeven 3. s. 7. d.
- Jan Gheroncs die smit, op die heyde, op haerlebroec 3. s. 1. d. pict.
- Jan vander Zart, op huijs hof, ende opte beke 3. s. 5 1/2. d.
- Jan Seghers 9. s. 1 1/2. d.
- Jan Hoelmans die jonghe, op Reyneers heybloc 19. d.
- Jan Moerken, op 1. deel in dasmit, opten gheiteren beemt 34. d.
- Jan Moerken, opten hergragt, den twelaren beemt, opt nuwe, opte duypt 6. s. 3 1/2. d. 1. d. derdendeel
- Jan Baten van Poederle, op Eckermans hof 1. d.
- Jan Heil Grieten soen, opte rassendunc, opt bosch 29. d. pict. minus
- Jan van Hoeke, opt goet ter beke, opt heybloc anden hergragt
8. s. 4 1/2. d.
- Jan die Volder Hoelte, op hoer huijs hof ter beke 12. d.
- Jan vander Coddunc, opten horst, op 1. vierendeel beems 16. d. pict
- Jan die selve, op die langhe rijt, op dolshof 18. d.
- Jan die selve, op huijs hof cum pertinentiis, broeker heybloc, scoetken 6. s. 8 1/2. d. pict

Jan van Voenselhoven, op Heyl Wouters eusel, opte kele, opte zaert	18 1/2. d. 9. d.
Jan Wouter Lemmens sone, op 1. beemt int riscoet	11 1/2 d.
Jan Peter Lemmens sone, opt groot ven, den hof ter hoeven	13. d.
Jan van Eynde, opten veken beemt heit beslach	21. d. pict.
Bl. 8— Jan Aetrs, opten bieshof	2. d. piet
Jan Plonij's vanden Opstalle, op 1. heybloc	22 1/2. d.
Jan Noydens, op 1. beemt in risscoet	7 1/2. d.
Jan vanden Eeckoven, opt goerken, ende strate daer over	3. s. 6 1/2.d.
Jan Nouts, op her Cans heybloc	6. d.
Jan Heinrics soen vanden Bruel, op 1. heybloc voer die hergragt	3. s. 10. d. 1 1/2 pict
Jan Coppens kijnder van Ghierle, op 2. boender heyden, op Lairmans bloc	2. s. 1/2. d.
Jan Willems soen van Eusel, op 1. beemt aen die dindunc, op huijs hof, op haerlebroec, opten hergragt, op boentuynshof, die hofstat	3. s. 4. d. 1.pict
Jan Vekemans van Tielen, op 1. heybloc an craenscot	18. d.
Jan Noyens, op huys hof	8. d.
Jan vanden Bruel die jonghe, opte horstdonc	2. d.
Jan Vander Zart, opte haghe	3. s. 5 1/2 d.
Jan Versant, op huys hof	9. d.
Jan vanden Lare, op huys hof	2. s. 8. d. ob.
Jan Jans sone van Eusel, op 1. beemt ande grote voirt, ende 1 hey eusel	12 1/2 d.
Die selve, op boentuijns hof, opten perecker, op hoeven bloc	9. d.
Kathelij'n van Malle, opte hoeve, opte logye vader trieste. opte duijpt	9. d.
Kathelij'n vanden Witven, opten haverdries, twitven, opten scobaert	2. s. 9. d.
Kathelij'n Jans dochter vanden Eechoven, opten horste opten vander beemt	10. d.
Kerstine Pauwels dochter vanden Eechovsen, op huys hof, opte broeker heijde, ende opte goerken	4. s.
Kathelij'n vanden Vonderberghe, opte risschen	22. d.
Kathelij'n vanden Scoet, opten horst	3. d.
Kathelij'n Noydens, opten aert	3. s. 9 d. 3. pict
Kathelij'n Wouter Lemmens dochter, opten vander beemt, heilhof, den hof ter hoeven	13. d. 1/2 pict min.
Bl. 8°. — Kathelij'n Houwers, op huijs ende hof	2. d.
Kathelij'n vanden Opstal, opt molenstuc	4. d.
Kathelij'n Willems dochter Verijt, op huijs hof, cum pertinentiis	5. s. 5 1/2. d.
Kerstijn Jans dochter van Eusel, opten langhenscoet	13 1/2. d.
Laureijs Sproests, op Bogaerts heybloc	21. d. pict
Lysbet Jan Boelkens dochter, opten vanderbemt, twelair eusel	

- huijs hof 4. s. 3. d.
 Lijsbet vander Achterhaghen, op huijs hof, op een heybloc 2. s.
 Lijsbet Jans dochter van Eusel, opt hoeverbloc, opte dassmit 18. d.
 Lijsbet die selve, op die coepade, opt runken 7 1/2. d.
 Lijsbet Art Smeets dochter, op huijs hof 2. d.
 Lijsbet des Hophrouwers dochter, op huijs hof, op Arts bloc 4. s.
 Lemmen die smet, op huijs hof, opt wildegoer, opte ghemein heijde 2. s. 7 1/2. d.
 Lijsbet Jan Ghelres wijf, op huijs hof dat Gheert Houwers was 13 1/2. d.
 Lijsbet Heinrichs wijf van Eusel, opte dassmit 16. d.
 Lijsbet vanden Witven, op witvens raephloc, langhenscoet, kerse-
 done bloc s. 9. d.
 Lijsbet Gheert Ennekens dochter, opte scure ende den art 2. s.
 Lijsbet van Eusel, op 1. beemt in dassmit 8. d.
 Lijsbet Ytegheems, op 1. heybloc in groet venne van Ytegheem 2 1/2 d. 1. pict
 Lijsbet van Zande, op Smeets heybloc, ende noch 1. boenre 8. s. 5. d.
 Lijsbet vander Rijt, op conincs bloc, op huijs hof, opt groet bloc 3. s. 4. d.
 Lijsbet Poerters, op huijs hof ende euselinghe 20 d.
 Lijsbet Sdeckers, opte risscoet 6. d.
 Lijsbet Heins dochter vander Zant, op 1. heybloc dat Hein Buel-
 kens was 8. d.
 Lijsbet Wouter Lemmens dochter, op heylhof, opten hof ter hoe-
 ven 8 1/2 d. pict
 Lijsbet Peter Lemmens dochter, opten beemt int goer. opten hof
 ter hoeven 8 1/2. d. pict
 Lijsbet Mertens wijf vanden Eusel, opte dassmit 9. d.
 Bl. 9. — Lijsbet Boels, op baren hof voer Arts van Eynde 10 1/2. d. pict
 Lije vander Strate, op 2. lopen lants bij Hein Wouters veken 9. d.
 Lijsbet Gheerts dochter Verijt, opte hofstat, conincs bloc, opten
 houtecker 6. s. 11. d.
 Lijsbet Gheert Scoetmans wijf, op Noydens hof 2. sol. 6. d.
 Lijsbet Gheerts dochter Vander Heyden, op 1. stuc lants an dey-
 side 13 1/2. d.
 Meeus Wouter Lemmens sone, op huijs hof 12 1/2. d.
 Merten van Eusel Reyners sone, opte dassmit, huijs hof, tgroet ven,
 opten scobbaert, den heergracht, op boentuyns hof 6. s.
 Merten vander Rijt van Beerze, op 1. beemt in dasmit 2. s.
 Merten Nijs, op een bloc aent huijs 2. s. 8. d.
 Mergriet Grielens, op 1. hof die Linen vander Houte was 1. d.
 Mergriet vander Achterhaghen, op huijs hof, 1. heybloc 16. d.
 Mergriet Art Gheroncs dochter, op 1. uutfanc an die rietbeemde 4 1/2. d.

- Mergriet die selve, opte haghe logye vanden trieste 9. d.
Mergriet die selve, opte dasmit, op twelaer, opte logye 4. s.
Mergriet Smolneren, op huijs hof, ende euselinghe 2. s. 7 1/2. d.
Mergriet Verborch, opte rassendunc, op corts beemt 14 d.
Mergriet van Eechoven Clemens wijf van Hoelte, opte schuer enen
bruel daer bi 2. oude groten
Die selve, opt goerken aenden dijk 1. oude gr.
Die selve, opten bruel, 1. heybloc aen craenscot 1. oude gr.
Die selve, opten neren beemt 2. oude gr.
Die selve, op 1/2 buenre beems in dendelbroec 12. d. ob.
Die selve, op scoetter goer 4. oude gr.
Margriet Wouter Lemmens dochter, opten vonderbeemt, heylhof,
den hof ter hoeven 13. d. 1/2 pict minus
Margriet Peter Lemmens dochter, opten beemt, int goer, kersdonck
bloc 15 1/2. d.
Olyvier van Duffel, op een heybloc bi Haerlebeke 3. s.
Oete van Houte ende Stine, opt groet ven van Yteghem, opt sulker
bloc 3. s. 5 1/2. d. 4. pict
Bl. 9°. — Peter Jan Denijs, opte segghe, op huijs hof, opte das-
smit, opt heybloc, opt lant 6. s. 4 1/2. d.
Peter Smeets, opten reymortel, opte roten 2. s. 1 1/2. d.
Peter Jan Denijs, opt risscoet, doude segghe, huijs hof, die win-
derdunc 5. s. 6. d.
Peter Jan Denijs, op Kathelinen van Malle, t'heybloc over t'sant
3. s.
Peter van Oekele, op huijs hof cum pertinentiis, opt goerken 21. d.
Peter vanden Heergraft, op huijs hof, doude segghe, die berghen
2. s. 6. d.
Peter Smeets, op haerlebroec cum pertinentiis 2. s. 3. d.
Peter Gheen Wouters, opten bies hof 4 1/2. d.
Peter Hermans, opt sulker bloc 12. d.
Peter vanden Eechoven, opt bosch, opte coddunc, opt bruecker
heybloc 4. s. 2. d.
Reynere ende Heinric Smeets, op haerlebroec 4 1/2. d.
Reynere van Overzant, op huijs ende hof 10. d.
Reynere van Overzant, op 1. eusel anden heergraft 12. d.
Reynere van Eechoven, opte most 5. s. 5. d.
Reijnken van Romen, op 1. eusel int swert goer 3. s.
Reynout Hermans, opt groet venne, op huijs hof 23. d. pict
Reyner Linen, op 1. heiide aender fosberch 6. d.
Reyner Peters, op 1. hof ende heiide aende heerstrate 2. s.
Reyner Peters, opt vonder eusel, opte runt, opten ouden hof
3. s. 3 1/2. d. pict
Bl. 10. — Reynere Peters, opt hoever eusel, opt hoevr bloc, op
huijs hof, opt Boels bloc, opt bloc aent strate, nde op kersdonck
bloc 4. s.

Reynken Reijn Jans soen, op 1. beemt te heesduen	3. d.
Reynker Seghers, op huijs hof	9. d.
Reijnken Verzant de jonge, op huijs hof aent roetven	11 1/2. d. 1/2 pict
T'gasthuijs van Herentals	12. d.
Willem vander Heyden, opte sart, ende op reymortel	3. s. 2. d. pict
Willem die selve, op 1. bloc over tstrate, op 2. lopen tsaylants, ende 1. heybloc	4. s.
Willem vanden Boentuyne, op kersdonc eusel	2. s.
Wouter Mas, op enen beemt ter horst	11. d.
Wouter van Eechnoven, op huijs ende hof	2. s.
Willems Jans sone van Eusel, opte braendunc	2. s. 3. d.
Willem Doelslagher, op huijs hof, opten eertborne, ende opt goerken	2. s. 8. d.
Wouter Goden Moerkens sone, opt zaert, op heij eusel daer vore	9. d.

CENSUS NOVUS IN LILLE. FOL. 10vo — 11vo

Ongeveer dezelfde plaatsbenamingen.	
Den Opstal van braendunc	4. d.
Die heylighe gheest van Lille	ob.
Die van Lille van hoere vroenten	8. d. grote oude
Heylwyck Jans dochter van Loven, opt goet te Loven	18. d.
Jan Noyens, op Boeds goet	3. d.

LILLE. CENSUS AVENE ET PULLORUM. FOL. 18vo—21.

Alyt van Eechnoven, op 1 .stuc lants aent cromvenne	1. pull.
Aernt Concoel, op sijn goet	2. pull.
Clemens Hermans, opt zielvenne	1. pull.
Digne Andries dochter vanden Heergraft, opte kersdonc	1. pull.
Reyneer Hermans. opten santhof, op huijs hof	2 lopen. 2 pull.
Reyneer vanden Bruel, op 1 stuc lants aenden santberch	1 lopen
Reyneer Peters, opte capelle, opt fonder bloc	1 lopen. 1 1/2 quart. 1/2 pull.

CENSUS VETUS IN LILLE, OPTE DINDUNC, DOMINICA POST
PURIFICATIONEM MARIE. FOL. 22vo — 24.

Gielys Ghelre, opte braendunc, opte stockt, opte wolfshoeve	7. s. 5 1/2 d.
Gheert van den Boentuyne, opte weeu	18 d.

CENSUS IN GHIERLE, OPTE DINDUNC, RECIPIENDUS IN LILLE
EODEM DIE. FOL. 24 — 24vo

Claus Verheyen, op 1 beemt aent d'achterhaghe	6 1/2 s. 2 d.
Heinric Claus Bocx, op 1 eusel opte diendunc	5 s.
Heinric Slaets, opte steenrijt	3 s. 6 d.
Oete ende Stijn vanden Houte, op Ghierle mortel	6 d.

WECHELE. CENSUS VETUS

Bl. 12. — Aernt Zeghers, op 1. bloc anden scriec	27. d.
Alijt vander Da, op scobbaerts beemt	7 lander.
Andries van Bieshoven, opte lantram	4. s.
Amele Heinric Willems dochter, opte mere	9. d.
Andries Goetilden, op. 1. beemt inden scriec, opt goer 2. s. 1/2 d.	
Ansem Brant, opt middelbosch, op sroden beemt, opt hoeften	
	33. d. 1/2. album
Aert Leys, op d'ouwe bloc, den ouden beemt, den crommen ecker, opt scoetken, opte bremt, op Gielij's ecker, opt groet heybloc aent zielvenne	4. s. 3. d. 1. d. d. d. d. d.
Die selve op huijs hof, op 't groet heibloc, opte zijpt, opten scoet	5. s. 1/2. d. pict
Claus die luwe, op 1. boenre heijden bij netenbroec	6. d.
Clare vanden Broeke van Beerze, opt neterbroec	2. s. 10. d.
Cappellania in Wechele	4. s. 1. flander. 10 1/2. d.
Claus Mijs, opt goet ten broeke	10. d. ob. pict
Fierken Oliviers, opt eusel aende zijpt, 1. bloc aent zant, opt bersegbloc	4. s. 6. d.
Gheronc vander Hofstal, opte hoeve aent denghe strate	18. d.
Gheert die poerter, op. 1. eusel anden scoetbeemt, op. 1. heybloc	2. s. 11 d.
Gheert Laureijs, opt middelbroec, opt arts	2. o. d.
Gheert die poerter, op huijs ende hof	4. d.
Goden Moerkens, op. 1. beemt int goer	6. d.
Gielys Dreyseleer, opt netenbroec	2. s.
Godevaert van Pulle, opte blaect	14. d. pict
Gheert Verstraten, op netenbroec	3. s.
Gheert Faes, op half bouwens bloc, op 1/2 . den goerbeemt, op huijs hof, opte bremt, op Gielens ecker	4. s. 3. d. 1. d. d. d. d.
Bl. 12°. — Heinric Claus, op een bloc bijt huijs	2. s. 5. d.
Heinric vanden Dijke, op 1. beemt in bersegghe, op. 1. beemt int eept	2. s. 2. d.
Heinric vanden Dijke, opt hanghelaer	9. d.
Heinric Stevens soen van Vorsele, opte eept	8. d.
Heinric vander Zielnoert, op huijs hof, hoeve ende heijbloc 4. s.	
Heinric Vaes, opt peertbloc, op 1. eusel voirden ween	30. d.
Heinric Vaes, op huys ende hof, ende op 1. strate voirden wen	26. d.
Heinric Permans, opten hesseling, opte zijpt	6. s. 1 1/2 d.
Heinric van Ranst, opte ruwedonc, opten nuwen hof, opt heybloc, opte leemputten, ende opten widen hof	4. s. 2. d. 1/2 pont was
Heylwijch Bastijns van Oestmalle, opt arts	9. d.
Heinric Peters, op Hannaerts beemt	11. d. pict
Heinric Lodix, opte zijpt, opten scriec, ende arts	5. s. 10. d.

- Heinric van Koescot, opte scrijc, op d'achterste handelair 4. s. 6. d.
 Heinric Stevens soen, opte smaelbersegghe ende smaelbersegghe
 2. s. 7 1/2. d.
- Heinric Gosems soen vanden Nuwenhuijs, opte koescot rijt, opte
 heyde, ende opten clembeemt 2. s.
 Heinric Haghebroec, op beemde int goer 3. s. 4 1/2. d.
- Heinric Godevaert Haghens soen, op 1. heybloc voer netenbroec
 4. s.
 Heinric Bogaert, op Zegher Boels beemt 1 1/2 d.
 Heylwijch Daems van Vlimmer, opte eept, opten rietbeemt 9. d. pict
 Heinric vander Straten, opt netenbroec 4. s.
 Heinric Leys, op huys hof, op 1/2. bouwens bloc. op 1/2. den goer-
 beemt, opte rijt, opte bremt, op Gielens ecker 4. s. 3. d. 1.
 d. d. d. 5. s. 1/2. d. pict
- Heinric vander Haert, opt netenbroec, ende dat cleyn heybloc
 Jan Boels, op Peters bloc van Vlimmere, op coren bloc. op Peters
 bloc 18. d. 2. s. 4 1/2. d.
 Jan Heins, op huijs hof, lant ende heijde 5. s. 10. d.
 Bl. 13. — Jan Peters soen van Wechele, op 1 eusel aent hof hetet
 t'venne 3. s.
 Jan Permans, opten hesseline 6. s.
 Jan vander Zant van Vlimmere, op 1. hof ende driesch bij sijn
 huijs 9. d.
 Jan van Ysendunc, op huijs hof, ende dat daer toe is 2. s. 5. d.
 Jan die selve, op huijs hof, opt bies bloc, opte bersegghe 2. s. 11. d.
 Jan Heins van Vlimmere, opte clein hoeve 9. d.
 Jan Kathelinen van Vlimmere, op huys ende hof 21. d.
 Jan van Dijke, Marien sone, op 1. beemt in bersegghe, opt eept
 13 1/2. d.
- Jan Willem Woemelgheems soen, op huys hof 6. d.
 Jan die selve, op huijs hof, opt witbloc, opte putten 23 1/2 d.
 Jan Claus soen van Leteren, opte ruwe donc, op hilloe, opt bus-
 selken 4 s. 2. d. 1/2. pict. 1/2. lib. was
- Jan Vaes, opte hoeve, t' bosch, opte mere, opten scoet 20 d. 1/2 pull.
 Jan vander Scueren, op huijs hof, opt corenbloc, op. 1. heybloc
 daer aen, opt wervelt, opten langen ecker 7. s. 9. d.
 Jans kynder vanden Bruele, van Lille, opte wilthersegghe
 2. s. 7. d. ob.
- Jan van Eechoven, opte smaelre bersegghe 2. s. 8. d. 1. flander. pict
 Jan vanden Mere Gielijs soen, opten hulshout beut 6 1/2. d.
 Johannes die coster van Oestmale, opten tiden scoet, op hannaerts
 beemt 3. s. 4 1/2. d.
 Jan Maes van Vorsele, op beemde in arts, opte noet zypt, opte eept
 4. s. 4. d.
- Jan Coppens van Vorssel, opten scric, op brunines beemt
 4. s. 7. d. pict. 1/2. flander

Jan Woemelgheems, opte lantram, opte sielmortelen, ende opte
 hoeve 2. s. 8. d. 1/2. d.
 Jan die selve, opt corenbloc bij bersegghe 2. s. s. d.
 Jan die selve, op 1. beemt in bersegghe, op eechoven bloc 14. d.
 Jan Boecmans van Vorsel, op 1. beemt int eept, op enen beemt te
 Lille, ende die wamsche beemde 6. s. 8 1/2. d. pict minus
 Bl. 13°. — Jan Boecman, opten horrinc 13. d.
 Jan Permans, opt hoesch bloc, opte vos hoeve, opte eept
 8. s. 8 1/2 d.
 Jan Oeten, opte steenscot 3. s.
 Jan Oeten, op 1. stuc lants inden breem ecker, opt arts 3. s.
 Jan Wijnter, op huijs ende hof 1. flander
 Jan Vaes, Heinmans soen, opte hoeve, opte mere, opt bosch, opte
 zijpt 23. d. 1/2. pull.
 Jan Engbrechts, op 1. hof aent huijs, op brede venne 12. s.
 Jan Engbrechts, opten dikenscoet 13 1/2. d.
 Jan Engbrechts, op sijn hoeve te Doerne 2. s. 10. d.
 Jan Engbrechts, op d'oude zijpt 18. d.
 Jan Denijs van Weelde, opte eept 2. s.
 Jan van Overzant, opte scaghe, opten scotenhof 10. s. 7. d. pict
 Jan Mertens soen vanden loe, op beemde te Lille ende inde zijpt
 3. s. pict. minus
 Jan Haghenbroec, op beemde int goer 3. s. 4 1/2 pict
 Jan Vander Leteren, opte winkels beemde, opt haendelaer, ende
 op t'serthoghen hillo 4 1/2. s. 2. d. 1. pict.
 Jan Ghisel Peters soen, op 1. heybloc dat Wouters van Gbierle
 was 4 1/2. s.
 Jan van Ghierle, op loecs bloc, op huijs hof, opt goet ter zijpt 5. s.
 Jan vander Hegghen, op loecs hof 2. d.
 Jan Verhegghen, op 1. eusel ter scaghen 3. s.
 Jan van Doerne, opte bersegghe 4 1/2. d.
 Jan vander Zant, Mertens soen. op merlocs beemt 12. d.
 Jan Eemsoen van Vorsel, op 1. beemt in middelbroec
 3. s. 9. d. 1 1/2 album
 Jan Delijen. opte eept 10 1/2. d.
 Jan Bastijns van Vorsel, opte wamsche beemde 2. s. 1 1/2. d.
 Jan Bogaert, opten cleijnen ecker 3 1/2 d.
 Bl. 14. — Jan Claus soen vanden Winkel, opte klein hoeve 12. d.
 Jan vander Zart, opten zoerberchs beemt 5. s.
 Jan Aliten van Beerse, opte eept, ende opte blaect 5. s.
 Jan Jans soen vanden Loe, op sijn Vorselse beemde
 7. d. pict minus
 Jan vander Straten, op eusele ende beemde aen Vlimmere voert
 3. s. 8. d. 1. flander
 Jan Arts soen van Eechoven, op huijs hof 3 1/2. d.
 Jan Gosems soen vanden Nuwenhuijs van Vlimmere, opte reghen
 scoet 18. d.

- Jan Theus soen vander Mere, opte zijpt 5. d.
 Jan vander Scueren, opt scoetken, op hallair, op. 1 hof aent huys,
 op huys hof, opten wilaert, opt corenstuc, ende opten loedijc
 8. s. 3. d. 2 1/2. pul.
 Jan Willems Verstraten, opt netenbroec 3. s.
 Jan vn Lille van Herentals, op 1 1/2 beemt in bersegghe 4 1/2. d.
 Jan Heinric soen vander Zielvoert, op huijs hof, opte clein hoeve
 3. s. 8 1/2. d.
 Jan Noydens van Lille, op 1. heyeusel te Vlimmere 18. d.
 Jan Vaes, Jans sone, opt eusel aent netenbroec, opten scagher
 beemt, ende opte vlaes 2. s. 6 1/2. d. pict
 Jan die selve, op 1/2 boenre in arts bi Jan Nouts sciveler 9. d.
 Jan Perman, Jans soen, opten rodenbeemt 2. s.
 Jan Lemmens, op 1. beemt aende voirt 7 1/2. d.
 Jan die selve, op 1. eusel aenden ravens nest 2. s.
 Jan die selve, op huijs hof, opten goerbceemf 3. s. 1 1/2. d. pict
 Jan die selve, opten wilaert, opten scoet, opten scoethof 10. s. 5. d.
 Jan Merten Mijs soen, opt goet ten broeke 10. d. ob. pict
 Jan vander Mere, op rossevoerts heijde 13 1/2. d.
 Jan Lemmens, op 4. boenre heijden aent ganse veken 3. s.
 Jan vander Scueren, op den ghemeijnen beemt, op Permans rijt 2. s.
 Bl. 14re. — Katheline vander Vanderberghe, opt goet ten vunder-
 berghe 3. s. 2. d.
 Katheline Zeghers vanden Broeke, opt swert goer 9. s. 3. ob.
 Katheline die selve, opt d'oude bloc, opten ghelen beemt 4. s.
 Kathelijan Jan Nouts dochter, opten scric, ende opten scric 5. s.
 Kathelijan Verstruijs, opten sneuwaters beemt 11. d.
 Kathelijan van Hoerne, op hannaerts beemt 2. d. pict
 Kathelijan Janen Pynaerts dochter, op 1. heelen beemt in bersegghe
 ende in smaelbersegghe 2. s. 3. d.
 Kathelijan Bichtis van Vossel, opte eept 7. d.
 Kathelijan Peters wijf vanden Dijke, opten scric, opt eept, opte
 bersegghe 2 1/2 s. 4 1/2. d.
 Kathelijan van Riemen, opten rietbeemt 22. s. 3. d. pict
 Kathelijan Scoetmans, opt wilgoer 12. d.
 Kathelijan Goes, opt bloc ter Ysendoncs, op Peter scatsgoet 2. s. 7. d.
 Kathelijan Meermans, opt goet ten gasthuys, opte husinghe, ende
 opt hillo vennen 4. s. 7. d. 1/2. pict
 Kathelijan Wyts, op hair goet te Vlimmere 5 1/2. d.
 Kathelijan Oliviers, opten gherstacker ter scaghen 2. s. 2. d.
 Kathelijan Nijs, opt goet ten broeke 5 1/2. d.
 Lijsbet Permans, opten nuwen hof 5. d.
 Lijsbet Yden, op 1. heyeusel opte mere, opte scric 9. s. 9. d.
 Bl. 15. — Lijsbet Permans, opt corenbloc 7. d.
 Laureijs Gheert Laureijs soen, opte eept 12. d.
 Lijsbet Kerscoets, op 1 beemt in smaelbersegghe 18. d.
 Lysbet Jans Molneren dochter, op 1 hof aent eijnde den dikenscoet
 4 d. pict

- Lysbet Meermans van Vorrssel, opte wamsche beemde 14. d.
 Lysbet Leemans, opten rietbeemt 2. s. 5. d. pict minus
 Lysbet Marien, op huys hof 3. d.
 Lysbet Jans dochter van Otterdale, opt middelbosch, op sroden-
 beemt 3. s. 8. d. album
 Lysbet Wouters dochter Van Bavele, opten winkel 9. d.
 Laureys Arts, opte zijpt, opten scoet, opt neterbroec, op huijs hof
 4. s. 9 1/2. d.
 Lysbet Ghisels van Vorrssel, opte duijpt 16. d.
 Maes Gielys van Oestmalle, op butemans beemt 4 1/2. d.
 Merten van Poerter, op Heijl IJden eusel 15 1/2. d.
 Merten die Poerter, op 1 heybloc voer netenbroec 21. d. 3. pict
 Merten die Poerter, opt bloecxken voir Liben Arts, opt fonder bloc
 2. s. 3 1/2. d.
 Michiel Poelmans, op Heyl Yden eusel 2. s. 3 1/2. d.
 Michiel Poelmans, op huijs hof, opt hase venne, op 1/2 boenre in-
 den scricc 6 1/2. s.
 Michiel Poelmans, opten ghelens ecker 15. d.
 Moen vander Heijden, op huijs hof, opt corenbloc 8. s. 5. d.
 Mergriet vander Zielvoert, Wouters dochter, opte mere 27. d.
 Bl. 15°. — Mergriet, Jan Nouts dochter, opten reghenscoet, op 1
 hof aent hoefken, opten brunincs beemt, opte segscoet, opten bo-
 gaert 4 1/2. s. 6. d.
 Mergriet, Jan Kerstmen dochter, opten rimortel in arts 6. d.
 Mergriet Stinen, op huijs hof 4. d.
 Mathijs van Rijsberghen, op huijs hof, op 1 heybloc, ende op d'ach-
 terste sielven 11. s. 9. d. ob. pict
 Mensa Sancti Spiritus in Wechele 12. d.
 Mergriet Arts, op 3 boenre in netenbroec 3. s.
 Mergriet Bies, op 3 boenre beems in netenbroec 4. s.
 Marie Weeldeman, opten wilt aert 4 1/2. d.
 Merten Heins, opten bogaert 6. d.
 Mergriet Zeghers vanden Broeke, op 1 bloc bij IJsendijc 9. d.
 Mechtelt Aert Zeghers dochter, opte hulshoutbeemde 12 d. ob.
 Mergriet van Rossevoert, op rossevoerts heyde 13 1/2 d.
 Nout Cortheins van Oestmalle, op 1 beemt in vorst aerts 4 1/2 d.
 Nout van Houterle, op dinen bosch, op 2 boenre bi Jans Versiel-
 voert 8 s.
 Nout die selve, op 6 deel van 4 boenre die Ghisels vanden Permans
 was 9 d. 4 1/2 d.
 Nout die selve, opten ryetbeemt van Jan Woemelgheems weghe
 4 d.
 Olivier Woemelgheems, op 1 beemt ter scaghen, opte sulkerbrake,
 ende opt zantbloc, ende opte scaghe 21 s. 4 d. pict
 Peter vander Zijpt, op 1 beemt in bersegghe 2 s. 6 d.
 Bl. 16. — Peter Vander Zijpt, op 1 beemt aende voert, op huijs hof

ende euselinghe	3. s. 5 1/2. d.
Peter Denijs van Lille, op 1/2 boenre, ende opt sijpter beemdecken bij haerlebeke	22 d.
Peter Nouts soen, Jan van Oestmalle, opten hulshout beemt	5 d. pict
Peter Laureys, opt middelbroec ende op lantram	5 s. 3 d.
Peter Peters soen vanden Loe, op 1. beemt in dinenbosch, opte smaelberseghe, ende op 1 beemt tot Lille	5 s. 2 1/2 d. pict
Peter Sindens kijnder, opten ouden hof ende den langhel bruel	2 d.
Pauwels Gollen, opten honsmortel	12. d.
Peter vanden Perre, opten horrinc	13 d.
Peter Ghisels soen vander Straten, op brunincs beemt	9. d.
Thijs van Rijsberghen, opt vonderbloc	7 d.
Thonijs vanden Kerscoet, opten vonderbeemt	8 d.
Wouter Smeets, op meermans hof	5. d.
Wouter Smeets, op huijs hof, lant, eusel ende heijde daer bi	4. s.
Willem Ruelens, op tserthogen hoefken	1. d.
Wouter Woemelgheems, op 3 boenre in netenbroec, ende op twe boenre in boecdonc	6 s. 5 d.
Wouter die selve, op 4 boenre heijden in wijbloc	3 s. 1. d.
Wouter Smeets, op huijs hof, op gaghels rijt	3 1/2 s.
Wouter Andries, opte cept, op berseghe	22 1/2 d.
Wouter Permans, opten scric, op huijs hof	2 s. 3 d. 7 1/2 d.
Bl. 16°. — Wouter Jan Lodix, opten sneuwaters beemt	10 d.
Willem Magherhems, opten hulshout beemt	6 d. pict
Willem die Poerter, op 1 eusel aenden scoetbeemt, huijs hof opt goer	16 1/2 d.
Willem die selve, opten scoet, opt bosch, opte hoeve	26 d.
Willem die selve, opt goet te mercelijs, opt heybloc	7. d. 2. d. pict
Wouter Baten, op huys hof	1 d.
Willem Arts, op 1 hof voert huijs, op bellens blocxken ende heijde	19 d.
Wouter die seelmaker, opten dikenscoet, op 1 hof aent eynde	13 d. pict
Wouter Mas, opten dikenscoet	13 d.
Wouter vanden Molenscote, op 2 heemde in netenbroec. opt goer	12 d. 4 1/2 s.
Wouter Rogiers, opten bieshover beemt	4 1/2. d.
Wouter van Opstalle van Beerse, opten berseghe	2 s. 3 d.
Wouter Delyen, van Vorssele, opte cept	10 1/2 d.
Wouter Wils van Beerze, opte blaect	3. s. 8 d.
Willem Smeets van Beerze, opte blaect	2 s. 4 1/2 d. pict
Wouter Oliviers, op Jan Mertens hof, op 1 hof an crielcon	22 d.
Wouter Oliviers, opte sielvoerts winkel	2 s.
Wouter Oliviers, opt scagher eusel	2. s. 2. d.
Willem Claus vanden Bolke, op 1/2 boenre beems inde zijpt, op 1 heybloc	3 s. 1 1/2 d.

Wouter Wouters soen vander Zielvoert, op huijs hof, opte groet hoeve 3 s. 8 1/2 d.

WECHELE. CENSUS NOVUS. FOL. 17 — FOL. 18vo en^{ro}

Die van Beerze, van hoerre ghemeender vroenten 4 d. grot. oude
 Die van Wechele, van hoerre ghemeinder vroenten 4 d. grot. oude
 Die van Vlimmer, van hoerre ghemeinder vroenten 2 d. grot. oude
 Die van Vosseleer, van hoerre ghemeinder vroenten 2 d. grot. oude
 Heinric van Ranst, opt bloc achter hilloe 2 s. 10 1/2 d. 1/2 pict
 Jan Peters soen van Wechele, opt bercvenne, opt venne 3 s. 8 d.
 Jan Versant van Vlimmer, op huys hof 4 1/2 d.
 Jan vander Zielvoert, op Peters hof, opt lammer bloc 2. s. 1. d.
 Jan Nouts Versielvoert, opte heyde bi huijs 6 d.
 Jan Vaes, op 1 1/2 boenre in de hoeve, ende moirvenne 22 d.
 Jan vander Mere, op rossevoerts heyde 3 d.
 Margriet, Zeghers dochter vanden Broeke, op. 1. bruel aent sant 6 d. pag.
 Thijs van Rijsberghen, op Swolfs strate 6d.
 enz., enz., enz.

WECHELE. CENSUS AVENE ET PULLORUM. FOL. 21vo—22ro

Amelken Yden, opten uyt fanc 1 lopen
 Claes Mijs, opt goet ten broeke 1 1/2 lopen. 1 pull.
 Heinric Claus, op Hein Timmermans goet 7 lopen
 Jan Engbrechs, opten dikenscoet 1 lopen, ende quartier pull.
 Moen vander Heyden, opt moenc broec 3 lopen, 1 hoep min. 1 pull.
 Wouter die seelmaker, opten dikenscoet 1 1/2 lopen, 1/2 pull. 1 quart. pull.
 Willem die Poerter, op. 1 hof bi Minten Veken, op 1 lopen tsaylants bi Jan Lemmens, ende opten linde hof 3 lopen
 Willem Vaes, op 1 stuc lants biden kercwech 1 pull.
 enz., enz., enz. ongeveer dezelfde namen.

CENSUS VETUS IN TURNOUT

In die beati Dyonisii recipiendus.

Bl. 25. — Arnout Wys, op 1. driesch an kertover dyc, 1. eusel ant voirtken VII 1/2. XII. d.
 Alyt vanden Broeke, op 1. eusel an Ghisels beemt II 1/2. d.
 Ancem Smeets, opt langvenne, op huys hof XII. d. III 1/2. d.
 Alijt Versant van Beerze, op 1. heybloc ten honte anden opstal VI. d.
 Ancem Noens, opte leemputten, 1 bloc ande winkelstrate VI st. II. pull. XII. d.
 Alijt van Aken, opten ecker aent broecvenne, opt bergherstuc XXI. d. III. d.

- Alijt die selve, opte bruest, 1. eusel, op 1. hof an Sinte Bavis kerke
III 1/2. d. IIII. d.
Andries Moens erfghenamen, opte blaect I. pull.
Ancem die Brouwer, op 1/2. huys hof VIII. d.
Aernt Boedts, opte leempullen hof III. d.
Andries van Scotelvenne, op 1. beemt in Turnouter broec II. d.
Aert Spapen, op huys hof VI. d.
Andries Zeghers soen vanden Loc, opte Melle, opte Scorvoert
1 1/2 d. 1/2. pict. III. d.
Ancem Lairmans, op nu bloc III. d.
Austijn die weder, op 1. eusel te calfstert, dat Jans Verheyden was
IX. d.
Aert Bellairts, op huijs hof II. d.
Andries die cledermaker, op huijs hof I. d.
Ancem Heinrichs soen van Cele, opte blanckendonc IX. d.
Arnt Stevens, opte Most, op huijs hof XII 1/2. d. VI. d. pict
Arnt Oeyen, op 1. beemt in die Melle VII. d.
Aert Bellairts die jonghe, op 1. beemt an die voert VI. d.
Aert die visscher, opte scoet, die moervoir, 1. heyde, 1. eusel VI. st.
Alijt Bellairts, opt eyghen, opt zicvenne, opt goer II. d. IX. d.
Andries Paedsen, op huys hof, opten wiel II. d.
Ansem Sporkels, op huys hof, 1. beemt int everdonc, half den hee-
schen beemt op Vekemans ecker VII. d. XIII 1/2. d.
Die selve, opte haghe, opt laer IIII 1/2. d. III. d.
Ansem die Brouwer, opten haecker IIII 1/2. d.
Art Meels, op 1. eusel inde tichelrie IIII. d.
Ancem Kantvoert, opte loect VI. d.
Bl. 25°. — Andries Ludints, op 1. beemt te Zeverdonc, opt lare
VI 1/2. d.
Ancem Boydens, opt berct bloc, die donc, den art, den vlashof
II 1/2. d.
Ancem Boydens, van Magrieten vanden Loe, van hunne moeder en-
de opt saghe venne, op 1. hof aen Seghers schuer vande loe IX. d.
Ancem Boydens, opt lant bi die Melle, opten diepen aert ende opte
beijde bider hese
Ancem Boydens die jonghe, opte Melle IIII. st. IIII 1/2 d.
Jan van Ghierle, op 1. eusel opten casteleyn IX. d.
Agnese Cuds, op Comans hoeve, op huys hof IX. d. pict.
Aernt Noets, op 1. vierendeel van 1. boenre beems in den ghel-
com, ende opt Lokeren busch II. d. II. pict.
Alyt Goetilden, op 1. beemt bi Scoermans IIII 1/2 st. II. d.
Adriaen inden Roden Schilt, op sinen steynen gevel op watkerecker
ecker II. d. V. d.
Bertel Mallaerts, opten gaershof IIII 1/2. d. tercia pars pulli
Bosschoven, op 1. eusel int zicvenne VI. d.
Bertel Mallaerts, op huys hof cum pertinentiis XXX. d.
Blau her Jan, op huys hof XVI 1/2. d. pull.

Claes van Scoenbroec, opten hoofbeemt, op 1. driesch an kerton
dij, ende op Wijts hof XIII. d. pict. III. d.
Claes Ameloncs, op huijs hof XXVI. d.

Claes Tymmermans, op huys hof, opt biesvenne
XII. d. 1. d. 1 vix alb.

Claus Goetelden, op die tichelrie, 1. eusel bide tichelrie van Lem-
men Cloefs van Aert Ketelbuters dochter, 1. eusel, op die tichelrie
III. d. III. d. III. d.

Bl. 26. — Claes vanden Hove, opte sart VI. d. 1/2. pull.

Claes vanden Hove, op. 1. boenre beems in smaelbroec, ende op
enen beemt aent dertbrugghe II. st. XV. d.

Claus Ja,n Willems van Beerze, opt eusel achter holter beemde
III. st. XVI. d. pict.

Claes van Vorsele, opte boesdonc XII. d.

Claes vanden Eijnde, op Claus Cleppers bloc

Claus die selve, op 1/2 boender in wensele, belien blanckendonc
1. d. ob. pict. III 1/2 d.

Coel vander Heyden, op II lopen tsaylants bi Jan Stinen IX. d.

Claus Gielis, opte putten, opten opstal II. d. pict. VIII 1/2. d. pull.

Cantvoert, op Brekeners beemt III 1/2. d. 1/2. pict.

Cleefken Ameloncs, opte blankendonc IIII 1/2. d.

Claes van Waelscot, op 1. eusel bijt ekel bosch XXXIII. d. XII. d.

Claes Meesters, op vernoeten bloc VIII. d.

Claes Jans Raets sone, op 1. ecker die Gheert Beys was IIII. d.

Claes vanden Veken, die jonghe, op huys hof, 1/2 boenre in wensele
IX. d. VI. d.

Claes van Ossenbroec, op 1/2 boenre an meynendonc V. d.

Claes Vekemans, opten hof van Overscoer, op. 1. eusel driesch

voert huijs, op 1. beemt tscuerhoven XV. d. IIII 1/2. d.

Claus vanden Veken, op 1. hof voir kelders goer XV. d.

Coppen Scots, op 1. ecker an Lokeren bosch V. d. pict.

Claes Goetelen, op 1. beemt int scoete IX. d. pict.

Coel Houteckers, op Mechelmans hoeve, op. 1. beemt te rode

XIII. st. VI. d. XIII 1/2 d. 1/2 pict.

Coel Foyendries, op 1 bloc tot Zeverdonc, opten opstal, op hillens

ven, op. 1. heybloc VI. d. IIII st. III. d. ob.

Claes Vekemans, op 1. hof te broets eynde IIII 1/2. d. pull.

Claes Baten vander Stoct, op 1/2. die Rijt, op 1/2 den A beemt en-

de opt quaetscoer XX. d. pict. 1/2. pull.

Coel Houtackers, op 1. beemt te Rode IX. d.

Bl. 26vo. — Capitulum de Turnout vande nuwe scoln IIII 1/2. d.

Claes Moens, op huys hof, op 1/2 lopen lants, 1. beemt, opt A.

ende op 1. ecker bi die putten XVII. d. 1/2. pict. min. III. d.

Claus Stout van Ravels, op. 1. beemt in die Melle XXVII. d.

Capelania beate Marie Magdalene XXIII. d.

Coel Wins, opten vloethof, ende al syn goet XVII. d.

Claes Ghevaerts, opten haghe ecker V. d.

Claes Nollens, opten dries Gielij's ecker	VI. d.
Claes van Zeverdonc, op. 1. stuc lants achter Beckers putte	XXVI. d.
Cleefken Vloetberchs, opte houtvoert, 1. eusel opt dertbrugge	
	II. s. IX. d.
Capelania beati Nyckolay	XV. d.
Capelania beati Johannis Baptiste	VII. s. III. d. pull.
Creijts kyndere, opte vlaessche	VI. d.
Capelania Sancti Spiritus in Turnout	III. s. III. pull.
Claes vanden Veken, op huys hof	IX. d.
Claes die Haerde van Lille, op die wijndersdonc	XIII. d.
Capelania in veteri Turnout	IIII. st. III. d.
Claes van Waelscot, op sinen ecker ant cleijn veken	
	XVI 1/2. d. pict. quart. pull.
Claus van Beerse die snider	VIII. d.
Claus Oeten, op sijn huys aent kerchof	VIII. d.
Claus Wouters soen van Zeverdonc, op sleppers beemt, den nederen ecker	III. d. 1. d.
Coel Wins, opte duvelsdonc	VI. d.
Claes Goetilden, opten ecker aent wielken, 1. ecker an Lokeren bosch	XV. d. X 1/2. d.
Claes van Ossenbroec, op al sijn goet	XXVI 1/2. d.
Claes Noiens, op huys hof	III 1/2. d.
Claes Woyts, op Spoyken Heyn Lodics acker Gheerts bloc op luijs hof, opten honick acker	XVI. d. 1/2. pict. min. XIII 1/2. d.
Die selve, op bruelken, op Hein Lodix acker	VI. d. III. d.
Claes Ameloncs, op Heyn Lodics acker	VI. d. III. d.
Bl. 27. — Claes Goetilden, op streepken bij wielken	IX. d.
Claes Goetilden, opten crommen ecker, op. 1. beemt in wensel	
	XVIII. d. XXV. d.
Coel Foyendries, opten cleynen beemt, die nu beyde Zeverdonc rijt	IX. d. IX. d. VI. d.
Coel die selve, op. 1. beemt an Zeverdonc dijc, opt lant bi Jan Witbols	III 1/2. d. 1/2. pict
Coel Poels	
Claes de Wechter, op huys hof	XIII 1/2. d. 1/2. pull.
Claes Sprengheers, op Heilen Thijs Gheroncs beemt inde Melle	
	XVI. d.
Dieric Foyendries, opt voerlant, opten ecker beemt, op huijs hof cum pertinentiis	XXVIII 1/2. d.
Die heylighe Gheest van Beerze	11. sol.
Die ghemeijn weijde vanden Velde	XVI. d.
Dien chijs van Merxblaes	XXXVI. sol. VI. d.
Die ghemeijn weijde vander broeersiden	XVIII. d.
Die ghemeijn weijde van Oestoven	XIII. d.
Die heylighe Gheest van Turnout	XIII. d. 1. pull.
Die weijde van Bremele	IX. d.

- Die van Kersendonc, op 1. heyeusel, opte hoeve terdonec
 IIII 1/2 sol. X. d.
 Die here van Vorselair, opten Wuwer te Vlimmerle IX. sol.
 Die heren vander Braken X/. sol. IIII. d.
 Dieric van Breden, op huys hof XVII. d. pict. min.
 Dieric Thijs, op sijn tot outurnout, opten brant, op 1. hof
 XX 1/2. d. XXII 1/2. IX. d.
 Die Halle in Turnout IIII 1/2. sol.
 Die heylighe Gheest van Turnout, op een hofstat van thof daer die
 scuere opstont IX d.
 Die kercke van Turnout, opt huijs aen die niwe scole III. d.
 Dries Vekemans, op half haechbroec, den nieuwen hof, den wien
 hof, 11 lopen tsay aent lokeren hof XVI. d. 1/2. pict. min.
 Die selve, op den niwen hof IIII 1/2. d.
 Bl. 27°. — Emmen Ghijbs, opten hof ter mere IIII 1/2. d.
 Elyaes van Weelde, op sijn goet te Turnout IIII 1/2. sol. IIII. pull.
 Engelle Nout Engellen, op. 1. eusel aent broec IX. d.
 Godevaert van Scoenbroec, op huijs hof II. d. III. pict.
 Goden van Vlimmer, op huys hof, opten conincs hof, opten cruys
 ecker, ende opt groet eusel V. sol. 1. d. III. pict.
 Gielijs Oeten van Beerze, op. II. hoeve anden opstal, opten putten
 XXXIIII. d.
 Gheert Wijts van Beerze, op. 1/2 boenre beems in Smaelbroec XI. d.
 Gielijs Oeten, op huys hof III. d.
 Godevaert van Pulle, opte putten III. d.
 Gheert Verzant van Beerze, opten hof te lare, opte helter haghe, 1.
 eusel XI. d. X. d. pict.
 Gheert Thijs Zeghers van Vosseleer, opten winkelbeemt IX. d.
 Ghibe van Hovel, op vrouwen eusel, op Woyts hof, 1. lopen tsayde
 XIII. d. 1/2 pull. IIII 1/2. d.
 Gheenken Pauwels, op. 1. lopen tsaije opten honich ecker
 VI. d. pict.
 Goden Stuyx, op. 1. beemt te Zeverdonc III. d.
 Ghisel Mutsairts, van her Heinric Mutsairts goede
 XIII 1/2. d. quart. pull.
 Ghisel die selve, op sijn goet te Mutsairt, op sijns wijfs goet
 IIII 1/2. sol. II. sol. II pict.
 Ghisel die selve, op sijn goet der hi woent, opte visbeke
 XXVIII 1/2. d. XVII. d. II. alben
 Gielijs Groenwevere, opten wilgh ecker II. sol. VIII. d.
 Gheert Moerlants, opte roeye IX. d.
 Gheert Eyskens, op huijs hof, op al sijn goet, ende op een stuc
 lants anden. IX. Pael XII. d. pict. XI 1/2. d.
 Gheert Hein Lodix, op. 1. ecker voir den veren hof IX. d.
 Gosem Hein Avonts ierst kynder, opte quaest, opt heyeusel IX. d.
 Gheert van Ravels, op huijs hof, ende opten rijss mortel
 V. d. III. pict. XIII 1/2. d.

- Ghibe vanden Hovel, op norijs ven IX. d.
 Gheert Ghybs, op woits hof III 1/2. d.
 Gheert Walscaert, opten enen ecker IX. d.
 Goeden Scueren, op huys hof III. d. 1. pull.
 Bl. 28.— Gielijs Loekaerts, op. 1/2. huijs ende hof II. d. 1/2. pull.
 Gheert Smans, op huijs hof cum pertinentiis, opten vorstbeemt,
 opten cortdyc, opte oesterdunc, opt bergherstuc XVIII 1/2. d. XXVII. d. pull.
 Gheerts kynder van Aken, op 1. eusel bi Peters van Aken XII. d.
 Gheert Clamans kijnder, op 1. beemt in wensel VIII 1/2. d.
 Goetelt Jans dochter van Kijnscoot, opt oude eusel, den biesmortel
 II. sol. VI. d.
 Goetelt die selve, van Jans wegghen van Wesele II. d.
 Gielken Ancems, op 1. beemt int ossenbroec V. d. 1/2. pull.
 Gielijs Pepelincs, op huys hof, op. 1. quartier lants, op luttel beems
 ende op Wouters ecker VIII. d. 1/2. pict. III. d.
 Goden Hentens, op Jans Verheijden loect III. d.
 Godevaert van Luysterborch, opt nu goet vanden scoet ende op die
 hertschebrake XXI 1/2. d. XII. d.
 Gheerts kijnder van Zeverdanc, op 1. beemt gheheiten de Zever-
 donc Rijt XIII 1/2. d.
 Goden Lemmens, op huys ende hof, dat Jans vanden Eynde was
 IX. d.
 Gosem Vloetberchs, op huys hof metten bogaerde, den godens hof
 X. d. pict.
 Goetelt van Alboemen, op Heinrix beste port van II 1/2. d.
 Gheert Ruttens die jonghe, op sijn vaderlijc erve VI. d. VII. d.
 Gielijs Claus soen van Zeverdanc, op huys hof, den mammoet riet,
 ende opten boen ecker, opt oude eusel op Zeverdanc
 III. sol. VI 1/2 d. III 1/2 d.
 Gheert vanden Nuwenhuys, opt bloc te Zeverdanc VII. d.
 Gheert vanden Dijke, op 1. beemt in die Melle V. d. 1 1/2 pict.
 Gheert die selve, op. 1 beemt in die Melle, opte Scoirvoert op
 moerlants ecker, ende opte biesvoert VIII. d. 1 1/2. pict. XVIII. d.
 Goden Ruts, opte beke V 1/2. d.
 Gielijs Poels, opte Rist, op Poels beemt, huys hof
 IX. d. IX. d. III 1/2. d.
 Gheert Creyts, op half tvenne eusel ende op Peter Beens block
 IX. d. II. pull.
 Die selve, doude hof, opt nouwe broec V. d. IX. d.
 Ghijs die Mesmaker, opten smeel bi Lokeren II. d.
 Ghorijss Ossenbroec, op II boender heyden bij Vinx XVIII. d.
 Gheert Koyts, op 1. beemt inden Meelle III 1/2 d.
 Bl. 28°. — Gheert Theus van Oestoven op beemde ende heijvelt an-
 den nieuwen dijc die theylichs Gheest waren III. sol. IX. d.
 Goden Clesens, ende Lysbet sijn dochter, opten wuwer XIII. d.

- Gheerts kijnder vanden Heergraff, op 1. beemt in craenscot II. sol. V. d.
- Gheert Fants, op al sijn goet III. sol. IIII 1/2. d. 1 1/2. pict.
- Goden Herheinsens, op. 1. stuc lants in conincs hof, op. 1. eusel daer bi ende op vorst eusel VIII. sol. II. d. pict.
- Goesen Heilkens, opten ouden hof III. d. 1 1/2. quart. pull.
- Gosen Heilkens, van Arts wegghen vanden Wiele 1. d.
- Gheenken Witbols, op. 1. eusel an dessche III 1/2. d.
- Goden Stinen, op huys hof en sijn ander goet III. d. pict.
- Gheenken Scueren, op Ymmen hoeve, opten poerter II 1/2. d. IX d.
- Gosen Sijkens, opte hoeve bij meyenbosch ende opt heijsijbloc VIII 1/2. d. III. pull. XV. d.
- Gielijs Thijs, op huijs hof cum pertinentiis XXI. d. II. pull.
- Gheerwijch Jan Wonders wijf, op haghens beemt inde melle IIII 1/2. d.
- Griet Brabanters, opt daelken XXVIII 1/2. d.
- Gheert Eyskens, op Alaets hoeve XII. d.
- Gheraert Dierics, op sijn goet t'Outurnout XXXI 1/2. d.
- Gheert Hein Canijs soen, op huijs hof III. d.
- Gheert die selve, op. IIII. lopen tsaylants, ende opte hoeve VII 1/2. d. pict. VI. d.
- Gheert die Wilde, opte duvelsdonc, op die tighelrie VI. d. III. d.
- Gheenken vanden Hovel, opte scorvoert, opte galghe, op huijs hof, ende opte bloc XI. d. XXII. d.
- Ghisel Foyendries, op huys hof cum pertinentiis, op een stuc lants van III. lopen tsaye heijt dat hoeften bi Dieric Foyendries, op. 1 ecker geheiten den breken ecker, ende op pluymys beemt VII. oude gr. ende. II. d. 1/2. bei
- Gheert Voeghs, opt ossengoer, opte qubt ende opten hoghen driesch XIII. d. 1/2. pull.
- Ghoden Jan Ghodens soene van Zeverdonck, opt conincs hof IX. d.
- Gosen Vloetberchs op Henric Batens acker, op 1. bloc aent wielken III. d. III. d. II. d.
- Bl. 29. — Gheert Vekemans opten scatsberch, opte stripe IX. d. III 1/2. d. pict.
- Gheert die selve, opte oesterdonc ende vorstbeemde VI. d. ob.
- Gheert Canijs kijnder, opte scoets mere, opten Vuechs beemt ende op. 1. beemt in wensel XVIII. d.
- Gheert Scelkens, op bevers bloc XV. d.
- Gheert vanden Steen, op d'oude eusel XXXII. d.
- Gheert Jacobs, op. 1. stuc lants in die groet hoeve IIII 1/2. d.
- Gheert Stex kijnder, op 1. beemt bi Swevers opten boest XVII. d. pict.
- Gheert Jan Moerlants sone, opten mortel, 1. beemt inde melle XXII 1/2. d. IX. d.
- Gheert vanden Dijke, op. 1. ecker aent lare 1. pull.
- Gheert Thorens kijnder van Ghierle, op Dycmans beemt II. d. pict.

- Gheert Creijts, op sijn husinghe VI 1/2. d.
Ghijsken Scuyts, op sijn huys, op enen uyt fanc achter de halle
1. pull.
Gielken van Rode, op sijn goet ter hese, op sleppers beemt
XXIX 1/2. d. VI. d.
Gielijns Witbols, op 1. beemt in d'enghelscom, op 1. beemt anden
dijc, ende op 1. ecker an Lokeren bosch XVIII. d.
Gielijns Willems soen van Mierde, op 1. stuc beems in d'enghelscom
II. d. 1. pict.
Gheert Broethase, op huijs hof, op sijn ander erve, opten langhen
ecker, ende op te hofstat II 1/2. d. XXXI 1/2. d. IX d. XVIII. d.
Goden vandenBerghe, op 1/2. eusel aende ameye ende op 1/2
tvenne eusel VI. sol. 1. d. min.
Goden vander Horst, op 1/2 eusel aende ameye dat Jan Loetens
was IIII 1/2. sol. VIII. d.
Gheertruyt Jan Nollens wijf, opt nouw bloc, den elsenhof VI. d. pict
Gielijns Lemmens, op huys hof opte darijsdone IX. d.
Heinric Smeets, opt groet bloc, opten duvels gheester, opten
eghelspoel XVII 1/2. d. III 1/2. d. 1. d.
Heijlwijch Foyendries opten ecker beemt, opt lant geheiten Grie-
ten hoeve, opten breden ecker, ende opten wijen hof IX. d.
Heijn Stinen, op 1. eusel opte tyghelrie IX. d.
Hein Claes, op 1/2 huys hof cum pertinentiis dat Lysbet vanden
Ertheze was XVII. d. pict
Hein Vinc, op sijn huysinghe cum pertinentiis achter halle
XIII 1/2. d.
Bl. 29re. — Heinric Godens vanden Velde, op 1. beemt in smael-
broec ende opte heijde int lanc venne III. sol. XI. d. 1/2. vier. pull.
Heijlwijch Wouters dochter van Scoenbroec, opten houter hof
VI. d.
Hein Claus, opt eertbrugghe, op huijs hof te Beerze, opten conincs
hof, ende opte bergherdonc XIII. d. XXVIII 1/2. d.
Heinric Vervoert, opt goet ter voert IIII. sol. II. d. pull.
Heinric Zoeten, opte ghemeijn weijde van Vosseleer XVIII. d.
Heinric van Weelde, op huijs hof, ende arts bloc XL. d.
Heinric Spapen, op huys hof IIII. d. pull.
Heinric die Coninc, opten winkelbeemt, den rechtenboem, den hoe-
beemt XXVII. d.
Heinric die selve, op huys hof metter toebehoerten, opt nennen
hoefken, ende opten dries hof IX. d. XXVI. d. pict. quart. pull.
Heinric die Decker, op 1. beemt in Dickenbroec ende op een eu-
sel aen Paeps wuwer XII 1/2. d. IX. d.
Heinric Nouts van Casterle, op 1. beemt an Kersendonc III. d.
Heinric die Molneer van Beerze, opt groet eusel IX. d.
Hein Smeets die jonghe van Beerze, op 1. beemt in smaelbroec
VI. d.
Heinric Pepelincs, op huys hof, die nu hoeve XII. d.

- Heinric die Cuper, op huys hof X 1/2. d.
 Hein Engbrechs, op. 1. beemt in ossenbroec, opt zicvenne ende op.
 1. ecker voert zicvenne XV 1/2. d. pict. 1/2. pull.
 Heinric van Zeverdonc, op 1. beemt voirt regat, sleppers beemt
 X 1/2. d.
 Heinric die selve, op Arts goet dat vander Hese was, opte Duijpt,
 van Lysbet Mallants XXIII. d. VI. d. XXIX 1/2. d.
 Huybken Noyens van Rosel, op II. lopen lants aende zavelputten
 VIII 1/2. d.
 Heijn Wouters, Wouters sone vander Hese, opt dickenbroec, den
 grooten beemt bi Korssendonck XIII 1/2. d.
 Heinric Coyte, opten bocht, ende opte blaect III d. 1 1/2. pict.
 Heinric Bastart sone van Ranst, op Peters bloc aende ameye
 III 1/2. d. III. d.
 Heijns kijnder vanden Berghe, opten dries achter die broecsie III d
 Her Hubrecht Coenkens, op huys hof III. d.
 Bl. 30. — Hille Ryneer Boels wijf, opte vloet, opten roesbeemt
 1. d. 1/2. pict. III 1/2. d.
 Hein Claus Heinkens kijnder, op 1. eusel bi hem .Slaets opten kolc
 Kole XIII 1/2. d.
 Heinric der Kijnder, op 1/2. boenre beems anden swerten dijc
 XII. d.
 Heinric van Ranst, van Mallairts goede
 II. sol. III 1/2. d. duas partes pulli.
 Heinric die selve, op 1. ecker bi die zoe III. d.
 Heinric die selve, op sijn husinghe, 1. uyt fanc aen sijn camer
 1. d. II. pull. 1. d.
 Heinric Boys, op witfrouwen hof, huys hof, die wolstake
 XX. d. II 1/2. d.
 Hile vanden Loe, op hennekens hof, tgoer, huijs hof XXII 1/2. d.
 Her Yweyn Hebscaep, op commerdale, opten dijc van commerdale
 VI. sol. III. d.
 Hein Stex, opt dossegoer, opte putten, opten linen hof ende opt
 Scueroen bloc XVII 1/2. d. III. d. V. d.
 Hein van Overscoer, op sijn goet tot Rode, opte moirvoirt
 III 1/2. sol. 1. pull. XXVII. d.
 Her Gosem Jan Batens soen, op. 1. eusel inde lokerecker II. d.
 Heinken Maes, op 1. ecker aent sicvenne die Soymans was III. d.
 Hein Oghe, op 1. beemt in blankendonc XII. d. pict.
 Hein Oegs, op huys hof, die maeldonc, opten oven hof
 II. pull. XVIII. d. VII. d.
 Heinric Broethase, op 1. beemt II. sol. III 1/2. d.
 Hein Art Jan Gielis soen opten vander ecker VI. d.
 Hein van Echoven, op craenscot VII. d.
 Hein vanden Dije, op 1. stuc lants achter die haghe III. d.
 Heil Ghevaerts, opte achterste Ymmen hoeve IX. d.
 Hille Jan Wins dochter, opten vloethof, ende al haer goet IX d.

Heinric Maes kijnder, op Jan Jacobs ecker, op Malmans hof, ende
op te Scorvoert VI. d. IX. d. III. d.
Hein van Overscoer die jonghe, op enen beemt aen Arendonc broec,
die Hein Hebscaeps was III. d.
Heinric Tymmermans, op 1. eusel aenden swerten dijk, 1. eusel
aen stats beemt XII. d. III. d. 1/2. witten
Heinric Pauwels Zaelden soen, opt wouder ven, opten hof achter
Godens cum pertinentiis, 1/2. beunder in Wenselle 1 1/2. d.
Die selve, op 1/2. den raephof bij sijn huys III 1/2. d. pict.
Bl. 30vo. — Heinric Witbols, op huys hof, op sijns wijs goet
XXV 1/2. d. XXII. d.
Heil Sraets, opte veltbraken 1. d.
Hein Zeghers van Vosseleer, opt quaetscoer eusel VI. d.
Hil Mas, op haer goet te Papenbrugghen V. d.
Heinric van Hovele, op Horemans bloc, die gaers hof, die hoeve
III 1/2. d. XXI. d. V. d. pict.
Heinric, die selve, opten nuwen hof, die heyde daer aen X 1/2. d.
Heinric Lairmans, opte quaest, opten wuwer II. d. XXVII. d.
Heinken Sjonghen, opt tikel ter hese III. sol. VI. d. ob.
Heinric Mennekens, op huys hof, opte beke V. d. pull. V 1/2. d.
Hein Jans van Zeverdonc, opten ecker 1. pull.
Heyl Oeten, opten calverbruel, 1. beemt aende houtvoert IX. d.
Hein van Ossenbroec, opt dwilde, op enen beemt in wensel.
III. d. XII. d.
Hein van Ossenbroec, opt nu heybloc, conincs hof XIX 1/2. d.
Her Gheert Sporkels, op 1. beemt an de klein voert IX 1/2. d.
Heinric Wouters vander Hese, op pluym beemt, opten cleinen
beemt, ende op 1. beemt in die Melle XXVIII 1/2. d. IX. d.
Hein Stevens, opte most XI 1/2. d. pict.
Hein Marien, op Hergosems hoeve XII. d.
Heinric Wouter Zoenkens, op dossenbroec, 1. eusel
V. sol. V. d. pict. II. pull.
Heylwijch Willem Foyendries dochter, op huys hof, ende opten
ecker beemt cum pertinentiis XXVIII 1/2. d.
Heinric Wouter Houteckers sone, ende op 1/2 driesch achter Heyn
Oeghs, op sijn vaderliic erve XVI. d. IIa per pull. IIII 1/2. d.
Her Wouter die Weder, opt zigvenne XXVII. d.
Henrich vanden Clote, opten IX pael, 1. stuc lants in scoermans
hoeve III. d. III. d.
Heijn Coex, van den graven om den berck vanden hoghen molen
om vische op te houdene metten water III. d.

(Vervolgt)

J. E. JANSEN.

In Memoriam.

Wij hebben wederom het afsterven van een geeerd lid te betreuren, den heer ALBERT, VINCENT, KAREL, MARIA CARON, echtgenoot van Mevrouw Germaine M. C. Van Hal, godvruchtig te Turnhout overleden den 28 October 1934. Hij werd er geboren den 26 September 1878 en was zoon van den volksgeliefden heer Louis Caron, lid der Deputatie van de Provincie Antwerpen, en van Mevrouw A. van Hulscl, een der oudste burgersfamiliën der stad. A. Caron was prokureur des Konings bij de Rechtbank van 1re aanleg, officier in de Leopoldsorde en de Kroonorde, voorzitter of ondervoorzitter van verscheidene rechterlijke inrichtingen. De kunst en de oudheidkunde waren hem lief, wat getuigt de schoone verzameling oudheden die hij te zijnent had aangelegd. Zijn aandenken blijve in zegen.

J. E. J.

Kempische Boekenschouw.

C. J. LAURYSEN. De Molens van het graafschap en het hertogdom Hoogstraten. Brecht, L. Braeckmans, 1934 ; 199 bl. in-8, met platen. — Dit is een belangrijk documentatiewerk. Het is verdeeld in twee vakken. Het eerste heeft betrekking op de economische verstandhouding in het graafschap, meer bepaaldelijk ten aanzien van de molens ; het tweede geeft eerder de geschiedkundige gebeurtenissen betreffende diezelfde molens weer. Windmolens en watermolens van Hoogstraten, Meersel, Rijkevorsel, Merksplas, Ekeren, Hoevenen, worden besproken. Wij leeren er geheel het molenbedrijf en zijn uitbating in kennen. Zoo gedijdt 't boek tot een heerlijk overzicht der Hoogstratensche molens op sociaal, economisch en geschiedkundig gebied. Folklore, toponymie, techniek, vakwoorden, dit alles vindt er zijn gading in de rijke documentatie. Dit werk stelt een rijke bron van inlichtingen daar, vanaf de 16^e eeuw tot op onze dagen. 't Is een studieboek, waar heel wat geschiedenis voor het graaf-

schap Hoogstraten in besloten ligt en waar de omliggende plaatsen ook veel nuttigs uit zullen putten tot opheldering der geschiedenis van hunne molens. Een kleine opmerking hebben wij te maken. Document en verhaal zijn in dezelfde letters gedrukt. Dit schaadt aan de lezing. Voor het lezen ware het beter geweest twee verschillende letters te gebruiken, kleine en groote : groote voor den uitleg, kleine voor den tekst. Wij wenschen den heer Lauryssen geluk met zijn kostbaar en ontzaglijk werk, des te meer daar hij lang de jongelingsjaren ontgroeid is en hij aan de jongeren een schitterend voorbeeld van krachtsinspanning gegeven heeft.

* * *

Wij ontvingen ter bespreking : HERENTALS, tweemaandelijksch tijdschrift. 1e jaarg. nr 2, Oct. en nr 3 December 1934. — 't Zijn sappige boekjes, wel geschreven, schoon uitgegeven en goed geïllustreerd. Men zou zeggen dat ze meer letterkunde betrachten dan geschiedenis, alhoewel de artikels het stadhuis en het Begijnhof te Herentals, degelijke vulgariserende, geschiedkundige overzichten geven. Zonder er over Servaas Daems en Lodewijk De Koninck iets nieuws gezegd werd, herlazen wij nochtans met genoegen deze korte levensschrijvingen.

* * *

ALFONS DIERCKXSENS. Het lager onderwijs te Turnhout van 1800 tot 1930. Turnhout, J. Van Mierlo-Proost, 1934 ; in-8, 98 blz. met platen. Dit is een overzicht van den toestand van het lager onderwijs van 1800 tot 1930 in Turnhout. Alle werk is lofbaar als het nuttig is. En zoo staat het met dit boek. Het leert ons de verscheidene scholen kennen, de statistieken van bevolking, de namen der leeraars en hunne wedden. Vooral weidt het uit over den bloeienden toestand der scholen in de laatste jaren en stelt de opofferingen der stad in 't licht voor het onderwijs van het volkskind.

* * *

D^r FL. PRIMS. — De Antwerpsche Kempen in de geschiedenis. Uit de verslagen en Mededeelingen der K. Vl. Academie, Gent September 1934 ; 25 blz. Wij ontvingen met dank dit verslag van den Z. E. H. D^r Fl. Prims, waarin de schrijver de huidige geschiedkundige tijdschriften opsomt

die in de Kempen verschijnen en een kort overzicht geeft van de geschiedenis der Kempen tot aan het einde der 18^e eeuw.. Wij veroorloven ons te doen opmerken dat « Taxandria » niet voortleeft uit het « Kempisch Museum », zooals schrijver vermeldt, maar tien jaar nadien gesticht werd en geheel zelfstandig werd opgericht. Tusschen de voornaamste medewerkers aan het Kempisch Museum had schrijver den naam van Ed. Van Ballaer mogen bijvoegen die er de stichter van was en er veel bijdragen heeft in uitgegeven. Wordt het tijdschrift de « Bijdragen » van den nooit te veel geprezen Pastoor Goetschalckx hier aangeduid, het was toch geen Kempisch tijdschrift en dan had evengoed de « Analectes » van De Ridder, Kuyl en Reusens hier kunnen vermeld worden, die ook in den beginne menig stuk over de Kempen lieten verschijnen En vermits dit overzicht als titel draagt : « De Anwerpsche Kempen in de geschiedenis », waarom wordt er niet gesproken over de Kempische Congressen en Tentoonstellingen, welke onderwerpen der Kempische geschiedenis verhandeld hebben en toch iets hebben bijgebracht tot den vooruitgang der geschiedenis in de Kempen. Wij zijn het eens met den schrijver om de tendenz van de « Revue belge de philologie et d'histoire » niet aan te nemen en verwerpen geheel en gansch haar gezegde alsof het Noorden eenigen invloed op onze tijdschriften zou gehad hebben. Dit mag deze « Revue » bij een ander « ancestrale » flater opteekenen!

* * *

J. LAUWERIJS. Reisverhalen. Turnhout, J. Van Mierlo-Proost, 1934 ; in-8°, 141 bl. schoon geïllustreerd. Deze onvermoeibare eerwaarde schrijver hangt ons hier een prachtig taferel op van al hetgeen hij met zijn Hoogstratensche gezellen gezien heeft te Anholt, Breda, Bostel, Culemborg, Utrecht, Bergen, Namen, Dinant enz. Niets is leerzamer dan reizen, en zoo weet schrijver bij zijn leden van H. O. K. belangstelling op te wekken voor geschiedenis en kunst. Hij heeft het goede eindje vast en laat er ook een ander van profiteeren door zijn aangename beschrijvingen.

C. SLOOTMANS. De Bergen op Zoomsche Jaarmarkten en

de bezoekers uit Zuid-Nederland ; in-8°, 44 bl. Dit is een voordracht op Zaterdag 7 April 1934 te Leuven gehouden voor de Afdeling Middeleeuwsche Geschiedenis van het XIIe Filologen Kongres der Wetenschappelijk Kongressen in Vlaanderen. De schrijver, gemeentearchivaris van Bergen-op-Zoom, zond ons dit schrift ter bespreking. Wij voldoen er met veel genoegen aan. Het is een studie van groot belang voor de economische geschiedenis en uit de drie hoofdstukken van : oorsprong, belemmeringen en bezoekers uit Zuid-Nederland met de bijlagen ligt heel wat te leeren. Turnhout en Arendonk staan er ook in vermeld. De uitvoer onzer tijken, lakens en kousen vond bijval in het Nederlandsch stadje. De handelsbetrekkingen tusschen beide plaatsen waren belangrijk, zooals wij het zelf in het archief van Bergen-op-Zoom konden bestatigen. Een boek als dit kan niet genoeg aangeprezen worden.

* * *

Dr R. STERKENS. Lodewijk De Koninek als dichter. Turnhout, J. Van Mierlo-Proost, 1934 ; 37 blz. in-12. met portret en platen. Wij lazen deze beknopte studie over den grooten Kempischen dichter met veel genoegen in « De Week ». Onze beste gelukwensen gaan naar den geleerden letterkundige die met zooveel pieteit en kunde een onzer Voormannen beter aan zijn volk heeft leeren kennen. Alzoo wordt de onverschilligheid hersteld die bij het afsterven van den dichter ons een zoo droeven indruk naliet.

J. E. JANSEN.

AANWINSTEN VAN HET MUSEUM

Teekening van de hand en van den voet van Klein Peerken, den reus van Turnhout, door C. Volders, 1839. — Klompen van Klein Peerken. Geschenken van P. De Somer-Dierckx. — Verzameling zichtkaarten van Turnhout. Geschenk van P. L. Ceyssens. — Muziekhorlogie en Schilderij. Geschenken van M^r de l'Escaille en de E.E. Z.Z. Franciscanessen. — Glazen boekenkast, werk gemaakt door de Vakschool.

Aan allen onzen hartelijksten dank.

Het Bestuur.

INHOUD

1. L. C. — Jan Baptist Valentyns, Pastoor te Oud-Turnhout en Arendonk	bl. 3
2. Jr A. J. L. Juten — Afleiding van Plaatsnamen	14
3. Jr A. J. L. Juten — Gezamenlijke Studies	16
4. J. E. Jansen — De Cijsboeken van het land van Turnhout	21
5. J. E. Jansen — In Memoriam A. Caron	63
6. J. E. Jansen — Kempische Bockenschouw	63
7. Aanwinsten van het Museum	65
